

Psychosociální rizika žáků na vybrané střední škole

Kateřina Kožíková

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav krizového řízení

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kateřina Kožíková**
Osobní číslo: **L21806**
Studijní program: **B1022A020002 Management rizik**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Psychosociální rizika žáků na vybrané střední škole**

Zásady pro vypracování

- Zpracujte literární rešerši k problematice psychosociálních rizik.
- Analyzujte současný stav psychosociálních rizik žáků na vybrané střední škole.
- Na základě výsledků provedené analýzy navrhněte vhodná preventivní opatření pro snížení identifikovaných rizik.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. CLINE, Tony, Anthea GULLIFORD and Susana BIRCH. *Educational psychology: topics in applied psychology*. 2nd Edition. London: Taylor & Francis Group, 2015. ISBN 978-18-487-2331-3.
2. KOVAŘÍKOVÁ, Miroslava. *Krizové situace ve škole: bezpečnostní problematika ve školní praxi*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-247-2731-8.
3. PAULÍK, Karel. *Psychologie lidské odolnosti*. 2. zpracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-247-5646-2.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Petr Veselík, Ph.D.**
Ústav krizového řízení

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2024**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

Ing. et Ing. Jiří Konečný, Ph.D.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 3.5.2024

Jméno a příjmení studenta: Kateřina Kožíková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zaměřuje na identifikaci a analýzu psychosociálních rizik, jimž čelí žáci na vybrané střední škole. Cílem práce je poskytnout podrobný pohled na různé faktory, které mohou ovlivnit duševní a sociální zdraví žáků ve školním prostředí. Metodologie výzkumu zahrnuje kombinaci kvantitativních a kvalitativních metod. Pro analýzu současného stavu psychosociálních rizik byla využita SWOT analýza. Dále pak metoda dotazníkového šetření a rozhovory s žáky a školní psychologkou příslušné střední školy včetně explorativní datové analýzy. Výsledky výzkumu odhalují různé formy psychosociálních rizik, včetně stresu a návykových látek. Tato práce přináší důležitý příspěvek k porozumění psychosociálním rizikům žáků na středních školách a poskytuje základ pro budoucí intervence a výzkum v oblasti školního prostředí a zdraví mládeže.

Klíčová slova: adolescence, dotazníkové šetření, návykové látky, psychosociální rizika, sociální síť, stres, střední škola, SWOT analýza.

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on identifying and analyzing psychosocial risks faced by students at a selected secondary school. The aim of the theses is to provide a detailed insight into various factors that can affect the mental and social health of students in the school environment. The research methodology includes a combination of quantitative and qualitative methods. A SWOT analysis was used to analyse the current state of psychosocial risks. Furthermore, the questionnaire survey method and interviews with pupils and the school psychologist of the relevant secondary school, including exploratory data analysis. The research results reveal various forms of psychosocial risks and including stress and substance abuse. This thesis contributes significantly to understanding the psychosocial risks faced by students in secondary schools and provides a basis for future interventions and research in the field of school environment and youth health.

Keywords: addictive substances, adolescence, high School, psychosocial risks, social networks, stress, questionnaire surveys, SWOT analysis.

Děkuji své rodině za veškerou podporu a vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Petru Veselíkovi, Ph.D. za odbornou pomoc, konzultace a rady, které mi poskytoval v průběhu zpracování celé práce. Taktéž bych chtěla poděkovat respondentům dotazníkového šetření za svědomité vyplnění dotazníku.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PSYCHOSOCIÁLNÍ RIZIKA	11
1.1 PŘEHLED POTENCIÁLNÍCH PSYCHOSOCIÁLNÍCH RIZIK	11
1.2 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ MLÁDEŽE	12
2 VÝVOJ ČLOVĚKA	16
2.1 CHARAKTERISTIKA VÝVOJOVÉHO OBDOBÍ ADOLESCENCE.....	16
2.2 RIZIKA OBJEVUJÍCÍ SE V DOBĚ ADOLESCENCE	16
3 PSYCHOSOCIÁLNÍ JEVY	18
3.1 DELIKVENCE A KRIMINALITA MLÁDEŽE	18
3.2 ZÁVISLOST NA INTERNETU A SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH	18
4 DROGY A NÁVYKOVÉ LÁTKY	20
4.1 PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ NÁVYKOVÝCH LÁTEK.....	20
4.2 VZNIK A PRŮBĚH DROGOVÉ ZÁVISLOSTI.....	21
II PRAKTICKÁ ČÁST	23
5 ANALYTICKO-EMPIRICKÁ ČÁST	24
5.1 CHARAKTERISTIKA VYBRANÉ STŘEDNÍ ŠKOLY	24
5.2 SWOT ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU PSYCHOSOCIÁLNÍCH RIZIK NA VYBRANÉ STŘEDNÍ ŠKOLE	24
5.3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ A JEHO DISTRIBUCE.....	28
5.4 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	30
6 NÁVRHOVÁ ČÁST	47
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	54
SEZNAM OBRÁZKŮ	55
SEZNAM TABULEK	56
SEZNAM PŘÍLOH	57

ÚVOD

Bakalářská práce na téma „*Psychosociální rizika žáků na vybrané střední škole*“ pojednává o působení psychosociálních rizik na skupinu středoškolské mládeže na vybrané střední škole. Téma je s ohledem na studovaný obor autorky práce vysoce aktuální s ohledem na rizika, kterým jsou adolescenti vystaveni. To souvisí také s rizikovým chováním současné mládeže a dnešní digitální dobou. Mnoho adolescentů tráví většinu svého volného času na sociálních sítích, na nichž se mnohdy nechovají příliš bezpečně. Druhým zdrojem rizika je vytváření skupin vrstevníků a tzv. subkultur, kam se adolescenti snaží zapadnout. Jde o jejich snahu být součástí nějaké skupiny, což se nezřídka pojí s rizikovým chováním, např. požíváním alkoholu, drog či jiných návykových látek. To s sebou nese i další psychosociální jevy, jako je zvýšený výskyt delikvence a kriminálního jednání adolescentů.

Studuji obor management rizik a proto je dle mého názoru důležité znát rizika, která mohou ovlivňovat psychosociální vývoj adolescentů na středních školách a ta se snažit u žáků snížit. Vývojové období adolescence je spojeno s mnohými specifiky, kdy se dospívající postupně odpoutávají od své primární rodiny, více jim záleží na názoru vrstevníků, chtějí někam patřit. Proto také adolescenti častěji experimentují s různými látkami, zkouší, kam až mohou dojít. Právě u této skupiny mladých lidí je důležité zaobírat se tím, jaká psychosociální rizika je mohou nejvíce ohrožovat. Nemusí se nutně jednat jenom o návykové látky, ale také o různé stresové podněty, s nimiž se nemusí umět adekvátně vyrovnat.

Hlavním cílem bakalářské práce je zmapovat možná psychosociální rizika u žáků na vybrané střední škole a navrhnout vhodná opatření ke snížení identifikovatelných rizik. K dosažení hlavního cíle práce je využito kvantitativního výzkumu, konkrétně dotazníkového šetření. Polostandardizovaný dotazník je distribuován adolescentům na vybrané střední škole na Uherskohradištsku. Pro naplnění hlavního cíle práce bylo nutné stanovit i cíl dílčí, a to identifikovat, jakými psychosociální riziky jsou adolescenti s ohledem na charakteristiku tohoto vývojového období nejvíce ohroženi a jakou roli zde hraje vliv moderních digitálních technologií.

Kromě dotazníkového šetření byly při zpracování praktické části bakalářské práce využity i další metody, a to SWOT analýza, konzultace se školní psycholožkou a pozorování žáků a jejich chování při vyplňování dotazníků.

Postup zpracování práce byl následující. Nejprve byly s využitím analýzy sekundárních českých a zahraničních odborných zdrojů vypracovány první čtyři teoreticky zaměřené kapitoly. V nich se popsalo, jaká existují psychosociální rizika, kterými může být mládež v současnosti ohrožena a jaké jsou charakteristické rysy pro vývojové období adolescence. Byla nastíněna problematika psychosociálních jevů a podrobněji také užívání drog a s tím spojený vznik drogové závislosti. Následně se přistoupilo k uskutečnění dotazníkového šetření mezi žáky vybrané střední školy na Uherskohradištsku. Získaná data byla vyhodnocena a v bakalářské práci prezentována pomocí grafů. Ze získaných výsledků následně vyplynula příslušná opatření do pedagogické praxe.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PSYCHOSOCIÁLNÍ RIZIKA

Všeobecně přijímaná či jednotná definice termínu rizikové chování neexistuje. Neexistuje dokonce ani sjednocená terminologie, protože v případě psychosociálních rizik (negativních jevů) u dospívajících se kromě pojmu rizikové chování lze setkat také s termíny chování patologické, problémové, asociální apod. Je však nutné objektivně připustit, že tato skutečnost příliš neztěžuje snahy o zkoumání těchto jevů a jejich prevenci.

1.1 Přehled potenciálních psychosociálních rizik

Školní prostředí je místem, v němž může z hlediska bezpečnosti docházet potenciálně ke vzniku možných rizik mající vliv na zdraví žáků. Podle Kovaříkové (2020) se k takovým rizikům řadí zejména úrazy dětí, možný vznik požárů či potenciálně mohou být žáci ohroženi i střelbou. V této souvislosti je však důležité se zaměřit na psychosociální rizika ve smyslu různých závislostí či poruch ohrožující psychický a sociální vývoj dětí a dospívajících. Podle Fischera a Škody (2014) se může jednat o riziko vzniku látkových i nelátkových závislostí, poruchy příjmu potravy, agresivitu vyúsťující do formy protiprávního jednání, záškoláctví aj.

Souhrnně seznam psychosociálních rizik ovlivňující vývoj dětí a mládeže prezentují Jedlička a kol. (2015), podle nichž se jedná především o záškoláctví, lhaní, agresivní chování, šikanu, kyberšikanu, obecné kriminální jednání (zejména krádeže), vandalismus, formy látkových a nelátkových závislostí, hazardní hry, nezdravé stravovací návyky, extremismus, rasismus, intoleranci a xenofobii.

Podle Vágnerové (2014) je lhaní častou formou rizikového chování mládeže, kdy jedinec volí jako způsob, jak uniknout z jemu nepříjemné životní situace, kterou neumí prozatím řešit konstruktivněji. Rozlišuje se pravá lež mající záměrný charakter, kdy si je člověk vědom toho, že nemluví pravdu. V tomto případě se jedná o formu obranného mechanismu, kdy je jeho prostřednictvím možné se vyhnout určitému problému či získat nějakou výhodu. Pak také existují i lži, díky nimž může jedinec získat určitý osobní prospěch. Dalším rizikem jsou také útky a toulání. Na útěk se podle Vágnerové (2014) nahlíží jako na únikovou reakci, kterou člověk volí v případě, kdy se nachází v ohrožujícím či v jiném nepřijatelném prostředí. Návrat může být spontánní nebo nedobrovolný. V této souvislosti se rozlišují reaktivní, impulzivní útky charakteristické impulzivní reakcí na nezvládnuté situace doma či ve škole, dále jde o chronické útky, jež jedinec dopředu

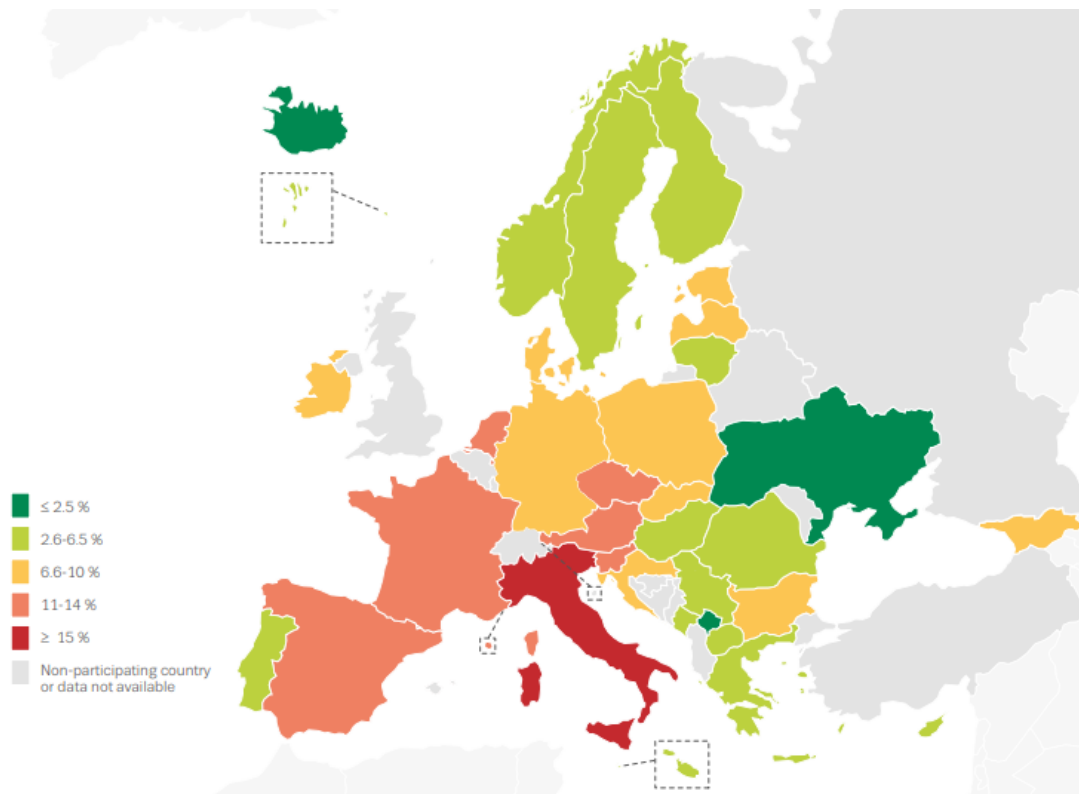
plánuje a připravuje, a v neposlední řadě o toulky navazující na útěky, kdy dospívající pobývá delší dobu mimo domov.

Dalším významným psychosociálním rizikem u dospívajících a mládeže je šikana (jedinec se může stát jak tím, kdo šikanuje, tak i tím, kdo je šikanován). Často se oběťmi šikany, a to i stále častěji kyberšikany (ve virtuálním prostředí), stávají žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami, jedinci s odlišnou či nevyjasněnou sexuální orientací, s psychickými problémy či hluboce věřící. Studenti mohou být taktéž šikanováni i z důvodu své rasy a etnické odlišnosti (Cline, Gulliford a Birch, 2015).

K psychosociálním rizikům se v současné době stále častěji řadí používání sociálních sítí. Tato cílová skupina je aktuálně jejich negativním následkům vystavena více než v minulosti (od pandemie COVID-19 v roce 2020). Dle studie realizované autorským kolektivem Bozzola, Spina, Agostiniani, Barni, Russo et al. (2022) se k rizikům sociálních sítí u dětí a mládeže řadí hlavně deprese a jiné psychické problémy. Dochází také u nich k rozvoji závislosti na sociálních sítích, k nedostatečnému spánku, ke snížení fyzické aktivity, bolestem hlavy, objevují se také poruchy chování. Závislost na internetu a sociálních sítí je také podle Ševčíkové a kol. (2014) významným rizikem u dětí a dospívajících v České republice.

1.2 Rizikové chování mládeže

Machová a Kubátová a kol. (2015) uvádějí, že od počátku nového tisíciletí se zvýšil počet dospívajících s rizikovým chováním, resp. s chováním vykazující určité druhy problémů, přičemž věk těchto jedinců se neustále snižuje. Rizikové chování v dospělosti má významný vliv na úmrtnost jedinců ve věku 15-19 let, což se projevuje také na ekonomických důsledcích pro celou společnost (Machová a Kubátová a kol., 2015). Zpráva Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách za rok 2019 uvádí nejaktuálnější údaje, co se týče užívání alkoholu a dalších omamných látek, které představují nejčastější formu rizikového chování mládeže. Česká mládež dle níže uvedeného obrázku 1 užívá konopí (marihuanu) častěji než mládež v okolních zemích (Německo, Polsko, Slovensko). Uvádí se, že prevalence uživatelů konopí za posledních 30 dnů činí u mládeže v České republice v průměru 11-14 %. Nejčastějšími uživateli konopí je v Evropě mládež v Itálii (Molinaro, Vicente, Benedetti, Cerrai a Colasante et al., 2019).

Obrázek 1: Prevalence užívání konopí mezi mládeží v Evropě

Zdroj: Molinaro, Vicente, Benedetti, Cerrai a Colasante et al. (2019, s. 68)

Na rizikové chování lze pohlížet jako na chování, kdy je prokázáno, že narůstají zdravotní, sociální, výchovná a jiná rizika u jedince či ve společnosti. Jde proto o různé formy fenoménů, které je možné vědecky zkoumat a ovlivňovat za pomoci vhodných preventivních a léčebných postupů. O rizikovém chování se taktéž hovoří jako o určitých problémech na straně jedince, kdy je negativně ovlivněn jeho fyzický a psychický vývoj, v jehož rámci však může subjektivně získávat i určité výhody, které mu toto chování přináší (Bělík, Hoferková a Kraus a kol., 2017). Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027 prezentuje taktéž výše uvedenou definici rizikového chování, přičemž stanovuje těchto sedm forem rizikového chování (MŠMT, 2019, s. 6):

- „Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování,
- Záškoláctví,
- Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus, gambling,
- Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů,

- *Spektrum poruch příjmu potravy,*
- *Negativní působení sekt,*
- *Sexuální rizikové chování.“*

Podle Skopala, Dolejše a Suché (2014) se rizikové chování používá pro takové projevy ve školním prostředí projevující se vykřikováním žáků během výuky (problémové chování), tak i pro chování, kdy se jedinec dopouští krádeží či druhé šikanuje (delikventní chování). Rizikové chování proto na jedné straně zahrnuje chování, které se manifestuje ve formě lhaní a podvodů (na jedné straně), vandalismu a taktéž fyzického ubližování.

Z výzkumu Blatného, Jelínka a Hrdličky (2016) vyplynulo, že adolescenty lze z hlediska antisociálního chování rozlišit na tři typy. Typem 1 jsou takové osoby, které vykazují zvýšenou úroveň antisociálního chování (např. více lžou, chodí za školu, častěji užívají alkohol a marihuanu, také jsou agresivnější). Typ 2 je charakterizován méně závažnými projevy antisociálního chování (lhaní, občasné záškoláctví). Naproti tomu typ 3 je typický nulovou či velmi nízkou úrovní antisociálního chování. V tabulce 1 níže je uváděno zastoupení těchto typů mezi dívkami a chlapci. Je zřejmé, že mezi adolescenty převažuje typ 3, přičemž typ 2 je častější u dívek, zatímco typ 1 u chlapců.

Tabulka 1: Výskyt antisociálního chování mezi adolescenty z hlediska pohlaví

	Typ 1	Typ 2	Typ 3
Chlapci	19,8 %	24,7 %	55,6 %
Dívky	7,3 %	29,9 %	62,8 %
Celkem	12,2 %	27,8 %	59,9 %

Zdroj: Blatný, Jelínek a Hrdlička (2016, s. 111), vlastní úprava

Dolejš a Orel (2017) v kontextu výše uvedeného dospívají k závěru, že z terminologického hlediska lze vnímat pojem rizikové chování jako obecný nebo lépe řečeno zastřešující termín pro různá další označení neracionálního a škodlivého jednání a chování dospívajících. V praxi jsou podle právě uvedených odborníků nejčastěji využívány následující pojmy:

- **Problémové chování:** jedná se o chování, které druzí považují za problém, dochází proto k překračování obecných norem nastavených ve společnosti. Ve školním prostředí do této kategorie náleží zapomínání úkolů a pomůcek, vykřikování aj.
- **Maladaptivní chování:** někde je označováno také jako nepřizpůsobivé. Jedná se o chování, které je sociálně nežádoucí a obvykle agresivní vůči ostatním lidem.

- **Protispolečenské chování:** protispolečensky se chovající jedinec často narušuje základy společnosti, např. na demonstracích s násilným průběhem, vandalstvím.
- **Abnormální chování:** forma škodlivého chování projevující se odlišným morálním a sociálním nastavením jedince, který se např. chová promiskuitně.
- **Disociální chování:** v tomto případě se jedná o krátkodobé projevy chování, jež se již nacházejí za hranicí společenských norem a lze je za použití pedagogicko-výchovných nástrojů ovlivňovat. Ve škole jde o neukázněnost, vzdorovitost atd.
- **Asociální chování:** tentokrát jde již o závažnější chování vybočující významně mimo hranice běžné normy, ale ještě nemá charakter trestné činnosti a ničení společenských hodnot. Tuto kategorii zastupuje záškoláctví, toulavost a další.
- **Antisociální chování:** toto chování je již vyloženě protispolečenské, přičemž je možné jej pozorovat ve formě takových kriminálních aktivit, jako jsou krádeže, ale ve školním prostředí především šikana všech forem, hrubý vandalismus aj.
- **Delikventní chování:** je to takové chování, které překročilo hranice vymezené zákonem či jiným předpisem a které přináší jeho realizátorovi nebo společnosti újmu. Jedná se o nejrůznější trestné činy, týrání, fyzické ubližování, loupeže aj.
- **Deviantní chování:** charakterizuje se se jako velice závažná odchylka od očekávaného chování, které definuje platná sociální norma. Většinou se jedná o sexuálně orientované deviantní chování a také o sexuální užívání.

Lze proto na základě výše uvedeného hovořit o nejednotnosti terminologie v oblasti rizikového chování. Navíc se zde lze setkat s řadou různých pojmů, které jsou natolik široké, že jsou až nepřehledné. Navíc uvedený výčet není konečný.

Podobného názoru je také Nielsen Sobotková a kol. (2014), podle nichž se na rizikové chování nahlíží jako na nadřazený pojem k chování, které je označováno jako problémové, asociální, delikventní, antisociální, disociální, příp. jiné. Je tedy vhodnější k definici rizikového chování přistupovat jako k chování, které přímo a nepřímo vede k psychosociálnímu a zdravotnímu poškození člověka. Do této kategorie se řadí podle uvedených autorů záškoláctví, drogová závislost, poruchy učení a chování, závislost na internetu a sociálních sítích apod. K tomu je podle Kukly a kol. (2016) dodáváno, že rizikové chování narušuje vztahy dospívajícího jak k sobě, tak k okolí a potažmo i k celé společnosti. Nelze zapomenout na to, že do této kategorie spadají i poruchy příjmu potravy a další psychiatrické a jiné vývojové odlišnosti, a to včetně deprese, které může vyústit až v sebevražedné jednání.

2 VÝVOJ ČLOVĚKA

Druhá kapitola bakalářské práce se věnuje charakteristice a popisu vývojového období adolescence. Jak na to poukazuje odborná literatura (viz níže v první podkapitole), adolescentem je mladý člověk ve většině případů studující na střední škole. Této cílové skupině se také věnuje následná praktická část práce.

2.1 Charakteristika vývojového období adolescence

Adolescence zahrnuje zhruba 15.-22. rok života lidského jedince. Je to teprve toto období, kdy je dosahována plná reprodukční zralost a dokončován tělesný růst, i když ovšem již pomalejším tempem. Rychle se mění také postavení jedince ve společnosti, které není reprezentováno jen přechodem ze základní školy na školu střední a případně do zaměstnání, ale i častějšími a hlubšími erotickými vztahy. Zásadně se proměňuje také sebepojetí adolescenta. Zrání mozku pak pokračuje s určitými výkyvy, což se může projevit zvýšenou emoční labilitou a někdy těkavou pozorností (Janošová, 2016).

Nielsen Sobotková a kol. (2014) poukazuje na dynamiku mezi osobností dospívajícího a společenským kontextem. Vývoj v adolescenci je charakterizován především dynamikou a vzájemným ovlivňováním mezi dospívajícím a jeho tzv. významnými druhými, ať se již jedná o rodiče, sourozence, vrstevníky, partnery nebo učitele. Mezilidské vztahy jsou dále ovlivňovány i kulturou, specificky v jejím rámci pak masmédií, globalizací, právním rámcem, ekonomickým statusem rodičů, ale i globalizací a specifiky, jakými se přechod k dospělosti vyznačuje v konkrétní zemi. Na adolescenci mají vliv jak příležitosti, tak i rizika. V průběhu adolescence roste význam konzistentního a stabilního sebepojetí a regulace vlastního chování a prožívání. Vztah k sobě samému je ovlivňován hodnocením nebo názory jak vrstevníků, autorit a osobně významných jedinců, tak i společenskými nebo vrstevnickými normami. Obecně lze podle daného zdroje tvrdit, že velká většina adolescentů nemá větší vztahové či jiné psychosociální potíže a nečelí ohrožení fyzického zdraví nebo duševní pohody.

2.2 Rizika objevující se v době adolescence

Vágnerová a Lisá (2021) poukazují na velký význam separace dospívajícího od jeho rodiny, k čemuž obvykle dochází v období pozdní adolescence. Postupné přibližování jedince dospělosti, na sociální úrovni signalizované proměnou postavení adolescenta ve společnosti, se specifickým způsobem projevuje v rodině. Proces separace ze závislosti na

rodině by měl být v adolescenci již ukončen. Vzájemné vztahy v rodině by měly být stabilizovány ve své pozitivní podobě, přičemž rodiče by měli akceptovat osamostatnění svého dítěte. Adolescenti tento model sice stále často a idealisticky kritizují, nicméně činí tak již poměrně věcným způsobem. Kritika rodičů tak podle výše zmíněné odbornice není pouhou negací všeho, co dělají, nýbrž hledáním vlastní cesty.

Fischer a Škoda (2014) poukazují na problém, který se týká části adolescentní mládeže, a který rovněž může vyústit až v rozvoj sociálně patologických jevů, např. různých závislostí. Toto riziko totiž souvisí i s vývojovými proměnami osobnosti adolescenta. Vznik a působení řady různých rizik je podle Paulíka (2017) determinován i vznikem krize v období adolescence projevující se formováním vlastní identity, kdy si adolescenti nejsou zcela jisti svou sociální pozicí a rolí. To může vést např. ke vzniku nebo rozvoji různých druhů závislostí.

Ty, jak stručně připomíná Vavrysová (2018), jsou provázeny emoční labilitou, ale i častými změnami nálad a hodnotového žebříčku. Současně však adolescence představuje období utvoření trvalejších a hlubších zájmů. Během adolescence také roste touha objevovat či zkoušet nové a vzrušující zážitky, přičemž v některých a nikoli ojedinělých případech se bohužel jedná o nežádoucí, společností nepřijatelné chování či jednání. Některé rysy osobností adolescentů jsou ovšem ovlivněny genetickými faktory. Zmíněná autorka mezi tyto rysy řadí především houževnatost, impulzivitu, agresivitu a případně některé další, jež mají genetický podklad (Vavrysová, 2018). Rovněž tyto rysy osobnosti se velmi specifickým způsobem projevují ve vztahu ke vzniku a rozvoji závislostí. Některé z těchto rysů, jako např. houževnatost, mohou působit protektivně, jiné, jako např. impulzivita, riziko závislostí naopak zvyšují.

3 PSYCHOSOCIÁLNÍ JEVY

Třetí kapitola bakalářské práce blíže přibližuje problematiku psychosociálních jevů u cílové skupiny mládeže. Nejprve je blíže popsána delikvence a kriminalita, která se může projevit u jedinců na středních školách. Je také charakterizována závislost na internetu a sociálních sítích jako forma nelátkových závislostí.

3.1 Delikvence a kriminalita mládeže

Delikvence představuje takové chování, které vede k porušování a nerespektování pevně daných sociálních norem a předpisů. Lze také hovořit o formě protispolečenského chování, které se navenek demonstruje jako rvačky, sexuální promiskuita, opilství či xenofobie (Veteška a Fischer, 2020). Delikvence je také chápána jako *„forma společensky zvláště závažného nepřijatelného chování s protispolečenským dopadem. Za delikventa můžeme označit jedince, který se takto vymezeného jednání dopustil či dopouští“* (Blažek, Fischer a Škoda, 2019, s. 13). Na delikvenci se v užším slova smyslu nahlíží jako na kriminalitu dětí a mladistvých. V širším slova smyslu jde i o takové jednání, které není trestným činem, neboť má nízkou společenskou škodlivost. Delikventním jednáním se chápe např. záškoláctví, užívání omamných látek, útěky z domova aj. (Bělík, Hoferková a Kraus a kol., 2017).

O delikvenci hovoří Fischer a Škoda (2014) jako o chování nevztahující se jenom ke kriminalitě, ale také i k tzv. jiným trestným činům. To znamená, že se dospívající mohou dopouštět různých přestupků a páchat trestnou činnost v době, kdy ještě nejsou trestně odpovědní (do 15 let). Zde lze poukázat na vztah k rizikovému chování dospívajících.

Kriminalita se považuje za druh odchýlného chování, které je zcela nepřípustné a bývá sankcionované dle trestního práva (Fischer a Škoda, 2014). Pod pojmem kriminalita mládeže si lze představit trestní jednání osob mladších 18 let. Věk a podmínky trestní odpovědnosti mládeže v České republice řeší zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (Česko, 2023).

3.2 Závislost na internetu a sociálních sítích

Existují lidé, kteří potřebují k životu počítač, a ti, kteří této úrovně ve vývoji nedosáhli. Také v této oblasti se lze setkat se závislostmi, které nesou veškeré znaky patologické závislosti, jako je tomu např. u závislosti na drogách či alkoholu. Na počítač lze proto nahlížet potenciálně jako na produkt („látku“), na níž si může člověk vytvořit závislost

(Kalina a kol., 2015). Člověk si nevybuduje závislost na samotném internetu, spíše na jednotlivých aplikacích, webech. Způsobů využití internetu je mnoho, nelze považovat za závislého každého, kdo na internetu tráví mnoho času. Problém vzniká, když jeho nadměrné užívání komplikuje v životě jedince osobní a psychologické fungování (Blinka a kol., 2015). Podle provedené studie výzkumníky z univerzity v Harrisburgu v roce 2010 se prokázala řada úskalí vztahujících se právě k těmto online technologiím. Na vzorku 800 studentů se prokázaly typické znaky závislosti podobné těm, které prožívají kuřáci, když je jim upřena cigareta. Proto lze na závislost na sociálních sítích nahlížet jako na klasickou závislost podobající se závislostnímu chování na omamných látkách (Reuters, 2015).

V této souvislosti se hovoří o tzv. nelátkových závislostech. Zemanová a Dolejš (2015) mezi ně řadí zejména patologické hráčství neboli gambling a problémy spojené s nezvládnutým používáním počítačů (Zemanová a Dolejš, 2015). Toto vymezení je sice rámcově správné, nicméně zaprvé nepředstavuje definici zkoumaného jevu a zadruhé nezahrnuje všechny dílčí aspekty, které tvoří široké spektrum dnes již nejrůznějších forem. Dále je nutné zdůraznit, že termín nelátkové závislosti – který odkazuje na fakt, že závislostní chování jedince může být vyvoláno i jinými faktory než jen návykovými látkami – není obecně přijímán odbornou obcí, natož, aby byl uspokojivě či jednotně definován.

Blinka a kol. (2015) upřesňují, že gambling je v současné době zatím jedinou oficiálně diagnostikovanou behaviorální závislostí, nikoli však jedinou závislostí, která o tento status usilovala. Šlo především o online závislost, závislost na sexu a dále o chorobné přejídání. Závislost na internetu měla v tomto ohledu prominentní postavení a její velmi specifická forma, a to závislost na online počítačových hrách, je již v současné době v americké klasifikaci nemocí vedena jako potenciální diagnóza k hlubšímu zkoumání. Ve srovnání s gamblingem se ale předpokládá vyšší diagnostický práh, tedy pět namísto čtyř splněných kritérií. Hamplová (2019) v této souvislosti připomíná termín netolismus, což je podle uvedené autorky termín souhrnného charakteru, který označuje závislost na internetovém chatu, sociálních sítích, počítačových hrách, online televizi i virálních videích.

Ševčíková a kol. (2014) výslovně hovoří o závislosti na internetu, byť hned připomínají, že takováto závislost není uznávanou nosologickou jednotkou, a proto na ni nelze nahlížet jako na oficiální psychickou poruchu. Je vzhledem ke svým projevům blízká návykovým a impulzivním poruchám. U mnoha jedinců se nadměrné používání internetu dostalo na hranici vlastní kontroly, takže je již nejsou schopni zvládat a stávají závislými.

4 DROGY A NÁVYKOVÉ LÁTKY

Čtvrtá a zároveň poslední kapitola v rámci teoretické části bakalářské práce se věnuje přehledně problematice drog a návykových látek. Je zde nejprve shrnuto, co je to droga (návyková látka), jaké drogy existují a jak mohou ovlivnit lidské zdraví. Další část kapitoly je zaměřena na vznik a průběh drogové závislosti.

4.1 Přehled jednotlivých druhů návykových látek

Kalina a kol. (2015) uvádějí, že původně se droga považovala za rostlinnou nebo živočišnou surovinu, která se využívala při přípravě různých léků. Dnes je již spíše toto pojetí překonáno a je uznáváno některými odborníky, např. ve farmacii. Drogou se proto spíše chápe látka, kterou si člověk záměrně vpraví do svého organismu, v tomto důsledku dochází ke změně jedné nebo více jeho funkcí. Drogy jsou odborně od počátku 70. let 20. století označovány jako omamné a psychotropní látky (OPL) vedoucí k vyvolání závislosti.

Obecně se OPL rozčleňují do dvou skupin, a to podle toho, zda jsou legálně, či nelegálně pořízeny. Proto se jednotlivé OPL označují jako legální a nelegální. U legálních OPL lze hovořit o tabakismu (závislosti na cigaretách, nikotinu) či alkoholismu (závislosti na alkoholu). Jde o OPL, které jsou společností tolerované. Distribuce těchto drog není regulována ani sankcionována. Ostatní druhy OPL se řadí k nelegálním drogám (heroin, pervitin, marihuana aj.). Existují však i jiné klasifikace drog, např. měkké a tvrdé drogy. Významné je však podle Kaliny a kol. (2015) právě rozdělení na legální a nelegální OPL, přičemž u nelegálních drog se vymezuje forma účinku drogy v lidském organismu po jejím požití. Z tohoto hlediska proto existují OPL, jako jsou opiáty, stimulancia, halucinogeny a kanabinoidy.

Opiáty se mohou na základě indikace lékaře užít v medicíně. Jde o léky vyvolávající silný sedativní účinek. Proto je jejich užití typické u pacientů v terminální fázi onkologického onemocnění, kdy mohou výrazně utlumit bolesti pacienta. Zástupcem takového léku je např. morfin. K opiátům se taktéž řadí kodein (přírodní opiát získávaný z opiového máku), heroin či braun jako zástupci polysyntetických opiátů). Do této skupiny spadá také syntetické narkotikum mající účinek opiátů, jako např. metadon (Machová a Kubátová a kol., 2015).

Stimulancia jsou heterogenní skupinou návykových látek se silným a budivým účinkem na lidský organismus, což se projevuje důsledky v nervové soustavě jedince. Typickým

zástupcem této skupiny je kofein, což je však legální droga, která je obsažena v nápojích, jako je káva, čaj či energy drinky. K nelegálním zástupcům lze zařadit pervitin, kokain a extázi. Jejich efekt je stimulační, budivý, a proto u lidí vede ke zvyšování jejich výkonnosti. Nicméně tato skupina drog je spojena s řadou negativních symptomů v podobě zvýšené agresivity, úzkosti či přecenění vlastních schopností. Po odeznění účinku drogy nastupuje únava a vyčerpanost (Kalina a kol., 2015).

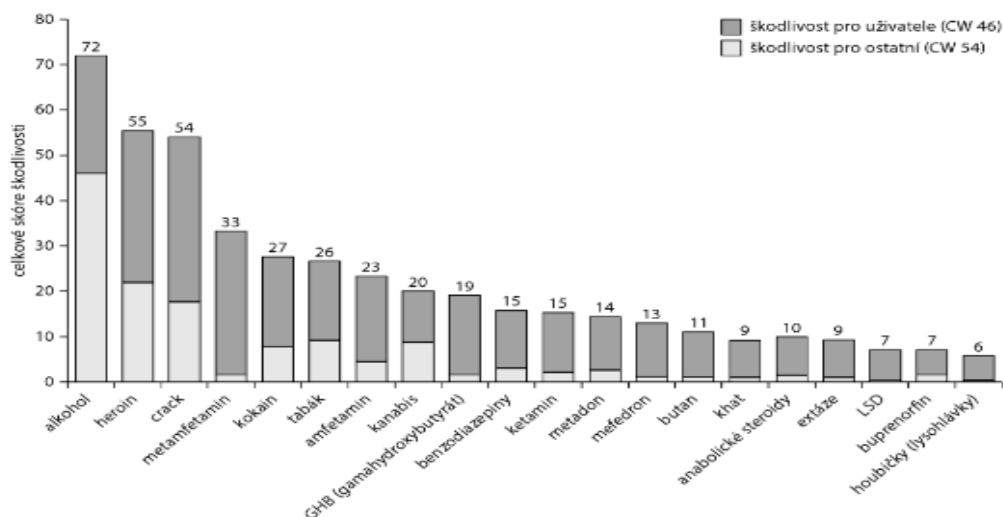
Kalina a kol. (2015) popisují **halucinogeny** jako návykové látky přírodního nebo syntetického původu. Mají jeden společný znak, a to navzdory tomu, že do této kategorie spadá celá řada různých drog. Jakmile člověk užije danou drogu, projeví se to změnou v jeho vnímání. Rychlost daného efektu je ovlivněna množstvím dávky požitého halucinogenu. U daného jedince se dostávají příznaky jako jsou vidiny, halucinace, různé doteky, přičemž intoxikovaný jedinec se domnívá, že vše je reálné, je vystaven různým formám bludů. Člověk se však pod vlivem halucinogenů může chovat i agresivně a zcela nepředvídatelně. Typickým zástupcem skupiny kanabinoidních drog je marihuana. Při jejím požití se u člověka dostavuje pocit zastavení času, charakteristické jsou příznaky obtížné koncentrace a potíže s pamětí.

4.2 Vznik a průběh drogové závislosti

S diagnózou závislosti jsou spojeny následující charakteristiky, pro něž platí, že se musely u závislého jedince objevit během posledního roku (Fischer a Škoda, 2014):

- pocit puzení k dané droze, neustálá chuť vzít si určitou látku,
- velmi těžká kontrola při užívání daného typu drogy, závislý se nechce smířit s tím, že by si již drogu nikdy neměl vzít, navíc jeho pokusy o odvykání končí většinou nezdarem,
- při odnětí drogy a při nemožnosti se k ní co nejdříve dostat se u závislého objevuje somatický odvykací stav, vzniká i za předpokladu, že si závislý dá nižší množství dávky, než na které je běžně navyklý,
- u závislého je jednoznačně prokázána tolerance na drogu,
- dochází k zúžení zájmů závislého, nemá o nic jiného zájem než jenom o získání drogy, okolo návykové látky se točí celý jeho život,
- přestože si je závislý vědom toho, že mu užívání drog způsobuje řadu fyzických a psychických nepříjemných stavů, i přesto nechce s užitím drogy přestat.

Kalina a kol. (2015) v této návaznosti také poukazují na to, že drogy se odlišují podle míry rizika, a to jak pro uživatele, tak i pro ostatní. To je prezentováno na obrázku 2 níže, z něhož jednoznačně vyplývá, že celkově je nejvíce škodlivý alkohol. Následují návykové látky, jako je heroin, crack, metamfetamin, kokain a tabák. Z toho plyne, že mezi nejvíce škodlivými návykovými látkami se nacházejí i ty, které jsou legální.

Obrázek 2: Jednotlivé typy drog dle míry jejich rizika

Zdroj: Kalina a kol. (2015, s. 51)

Syndrom závislosti se pojí jak s fyzickou, tak psychickou a sociální závislostí. Z tohoto aspektu platí, že některé drogy jedinci užívají jenom o víkendu nebo se zaměřují na tzv. taneční drogy. Návykové látky mohou být konzumovány společně, což je propojeno s určitou formou diskokultury (Kalina a kol., 2015). Nešpor (2018) poukazuje na fakt, že závislosti se mohou týkat nejenom návykových látek, ale také práce či automatů.

Je třeba si uvědomit, že závislost na návykových látkách se rozvíjí po určitou dobu, proto lze v této návaznosti zmínit typické vývojové etapy rozvoje drogové závislosti. Během této doby se také u závislého jedince rozvíjí jeho závislost, která jej ovlivňuje jak po somatické, tak psychické stránce. Každý typ drogy však způsobuje syndrom závislosti po různě dlouhé době užívání. Např. u heroinu se závislost rozvíjí rychleji (Kalina a kol., 2015). Podle Fischera a Škody (2014) se rozlišují čtyři etapy drogové závislosti, které jsou označovány jako experimentální stádium, příležitostné užívání, fáze pravidelného užívání drog a fáze návyku a závislosti. Na počátku převážně stojí experimentování s drogami, kdy si jedinec chce drogu jenom vyzkoušet. Jeho závislost na droze se však postupně rozvíjí, když si neumí její přítomnost odepřít.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ANALYTICKO-EMPIRICKÁ ČÁST

Pátá kapitola bakalářské práce přináší vlastní výsledky, které vyplynuly na základě uskutečnění dotazníkového průzkumu na vybrané střední škole. Vzhledem k zajištění anonymity této školy nebude škola blíže specifikována, nicméně je možné popsat, alespoň obecně, o jaký typ střední školy se jedná a jak se zde postupuje v rámci primární prevence různých druhů rizik. Následně je aplikována metoda SWOT analýzy za účelem analýzy současného stavu psychosociálních rizik na vybrané střední škole zahrnující silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby. Největší pozornost je však věnována výsledkům dotazníkového šetření, které jsou prezentovány v podkapitole 5.4.

5.1 Charakteristika vybrané střední školy

Charakteristika vybrané střední školy je zpracována za pomoci interních materiálů, které byly zpřístupněny školní psychologkou, s níž bylo spolupracováno po celou dobu realizace dotazníkového průzkumu. Z těchto materiálů vyplynulo, že se oslovená střední škola nachází v regionu Uherskohradištska, přičemž zde existuje již od 50. let minulého století. Od počátku nového tisíciletí představuje příspěvkovou organizaci Zlínského kraje. Zajišťuje tři studijní obory, které jsou od roku 2010 sloučeny pod jedním subjektem. Tato střední škola nabízí studium jak v oborech zakončených závěrečnou zkouškou s výučním listem, tak maturitní zkouškou. Jde proto o obory spadající pod střední odborné učiliště a střední odbornou školu. Vzdělávání je zajišťováno v celkem 37 třídách. Školu navštěvuje celkem 900 žáků.

Poskytované obory se odlišují podle toho, o jakou konkrétní školu jde. S ohledem na spojení více škol do jednoho subjektu ji lze označit za multioborovou střední školu nabízející různé druhy oborů.

5.2 SWOT analýza současného stavu psychosociálních rizik na vybrané střední škole

Níže je zpracována SWOT analýza zaměřená na aktuální stav psychosociálních rizik na vybrané škole. Nejdříve jsou uvedeny jednotlivé parametry v tabulce 2, ze kterých jsou patrné jednotlivé silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby dané školy.

Tabulka 2: Identifikované parametry ve SWOT analýze

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Vytvoření programu pro žáky se SVP (S1) Efektivita programů v rámci prevence rizikového chování (S2) Působnost školní psycholožky (S3) Efektivní řešení záškoláctví (S4)	Personální politika (W1) Nedostatečné znalosti některých žáků o první pomoci (W2) Nízký počet besed o rizicích nových typů drog (W3) Nedostatečná podpora zdravého životního stylu žáků (W4)
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Využívání informačních a komunikačních technologií v oblasti preventivních aktivit (O1) Besedy s Městskou policií (O2) Častější využívání finanční podpory pro realizaci školských a mimoškolských aktivit (O3) Zavedení mimoškolních aktivit pro podporu zdravého životního stylu žáků (O4)	Nezajištění dostatečného počtu pedagogů – ohrožení výuky (T1) Vznik syndromu vyhoření u učitelů (T2) Nedostatečná pozornost a věnování se žákům s problémy a rizikovým chováním (T3) Nedostatečná finanční podpora pro nově vznikající projekty v oblasti prevence rizikového chování (T4)

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě uvedených parametrů v tabulce 2 byly identifikovány jednotlivé silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby, které jsou dále detailněji popsány. Škole se dlouhodobě daří naplňovat stanovené cíle, které se vztahují k budování pozitivního image školy. Od roku 2022 se také snaží co nejvíce adaptovat a začlenit ukrajinské žáky do jednotlivých učebních oborů. V případě, že se žáci potýkají se školní neúspěšností, monitoruje, proč k tomu dochází, a snaží se sjednat nápravu. V této oblasti také činí příslušné preventivní kroky. Škola má vytvořený program a práci pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, což pravidelně kontroluje u svých vyučujících v rámci hospitací. Aktivně jsou také vyhledávány sociální patologie u žáků, obecně jsou všichni studující zapojováni do různých preventivních programů. Škole se taktéž dlouhodobě daří účinně předcházet vzniku neomluvených absencí, a to díky tomu, že důsledně trvá na dodržování pravidel vyplývajících ze školního řádu. Důležitá je také oblast využívání autoevaluačních nástrojů. Pro školu je důležité prohlubovat vzájemnou spolupráci s rodiči žáků, a proto se tito podílejí na řešení problémů celé školy. Právě tyto uvedené oblasti lze považovat za silné stránky školy, a to včetně její dlouhodobé historie.

Silnou stránkou školy je vzhledem k programům a oblastem vztahujícím se k prevenci rizikového chování žáků, že se této činnosti věnuje dlouhodobě a s úspěchem. Na škole

navíc jako kmenový zaměstnanec působí školní psycholožka. Dlouhodobě se metodik prevence školy věnuje osvětové činnosti, kdy je metodická a intervenční podpora poskytována nejenom žákům, ale také učitelům. Za další silnou oblast školy se považuje obnovení činnosti žakovského parlamentu od školního roku 2022/2023. Díky tomu je možné ohroženým žákům efektivněji poskytovat intervenční služby a výchovné poradenství. Na tom se podílí nejenom školní psycholožka, ale i výchovný poradce, který na této škole taktéž působí.

Na škole je řešena především problematika záškoláctví, čemuž se blíže věnuje výchovný poradce. Mezi nejčastější problémy v oblasti rizikového chování žáků se řadí jak záškoláctví, tak vandalismus. Prevenci, které škola věnuje patřičnou pozornost, lze vyhodnotit jako dostatečně efektivní, přičemž ji příznivě hodnotí jak učitelé, tak i žáci. Realizovány jsou různé formy preventivních aktivit. Jde např. o interaktivní besedy, intervenční programy či různé druhy preventivních aktivit. Hlavní pozornost se orientuje na problematiku domácího násilí, šikany, kyberšikany, sociálních sítí, kouření, alkoholismu, internetu, obecně závislostí jako takových a AIDS.

Slabou stránkou této školy je především personální politika, resp. hůře řešené problémy související s personálním zabezpečením. Škola si uvědomuje problémy, kdy má horší výchozí pozici udržet odborné zaměstnance v průmyslových oborech. Proto řeší tuto slabou stránku využíváním bývalých učitelů, kteří jsou již nyní v důchodu. K oblasti prevence rizikového chování zde nelze škole nic vytknout. Žáci školy 3 v oborech „x“ a „y“ mají dostatečné znalosti o prevenci pracovních úrazů a jak se zachovat v případě první pomoci. Tato problematika by však měla být blíže zprostředkována i žákům na dalších oborech. Taktéž bylo zjištěno, že žáci nemají možnost absolvovat více besed týkající se rizik nových typů drog a je též na škole nedostatečně podporován zdravý životní styl žáků, což může u nich vést k častějším projevům poruch příjmu potravy.

Příležitosti se v tomto ohledu jeví zejména při využívání informačních a komunikačních technologií, což by se dalo využít i v rámci preventivních aktivit. Vysoce hodnocené jsou také besedy s městskými strážníky, které by mohly být využity i na této škole. Příležitosti lze vidět i v efektivnější finanční podpoře jednotlivých aktivit související s primární prevencí rizikového chování žáků. Všichni žáci by také mohli preventivně projít kurzem první pomoci. Hrozbu lze vidět zejména v nedostatečném zajištění vyššího počtu pedagogů. U těch současných by proto z důvodu přetížení mohlo dojít ke vzniku syndromu vyhoření, což by se mohlo projevit i v nevhodné a neefektivní práci s žáky mající různé

problémy v chování. Hrozbou je i nedostatečná finanční podpora jednotlivých projektů v oblasti rizikového chování, díky čemuž by nebylo možné s žáky adekvátně pracovat na jejich potenciálních problémech.

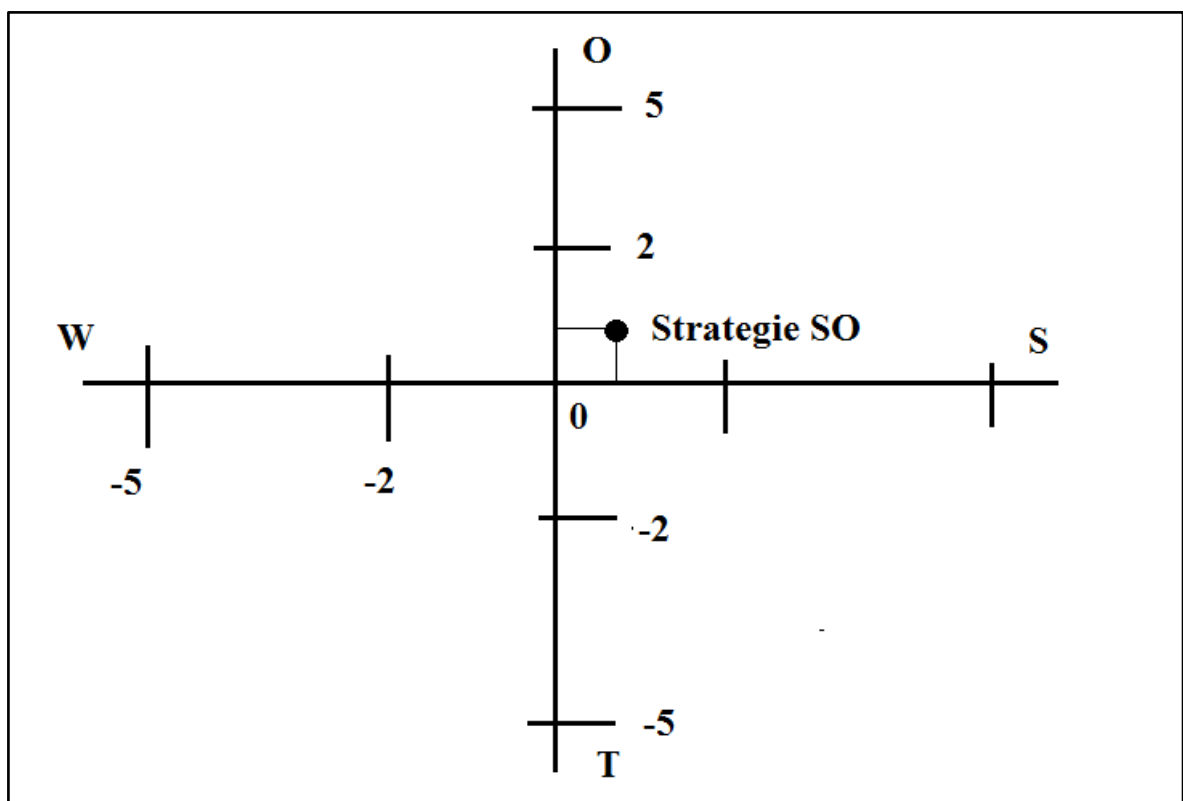
Poté, co byly v rámci čtyř kvadrantů stanoveny jednotlivé silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby, byly jim přiřazeny body v rozmezí 1-5 (pro silné stránky a příležitosti) a -1 až -5 (pro slabé stránky a hrozby). Bodové hodnocení stanovila sama autorka bakalářské práce (subjektivní pohled) na základě seznámení se se stavem psychosociálních rizik na vybrané střední škole. Podobně stanovila také váhu jednotlivých parametrů, a to i po konzultaci se školní psycholožkou vybrané střední školy. Uvedený počet bodů byl vynásoben váhou daného parametru a získán dílčí výsledek (viz tabulka 3). Poté se provedl součet vnitřního a vnějšího prostředí, kdy se ze čtyř hodnot získaly dvě, a ty se vynesly do grafu zobrazeného na obrázku 3.

Tabulka 3: Vyhodnocení SWOT analýzy

Parametry	Body	Váha	Výsledek
S1	5	0,20	1,00
S2	5	0,25	1,25
S3	5	0,40	2,00
S4	4	0,15	0,60
Celkem		1,00	4,85
W1	-3	0,15	-0,45
W2	-4	0,30	-1,20
W3	-5	0,35	-1,75
W4	-4	0,20	-0,80
Celkem		1,00	-4,20
O1	4	0,15	0,60
O2	5	0,35	1,75
O3	5	0,30	1,50
O4	3	0,20	0,60
Celkem		1,00	4,45
T1	-3	0,20	-0,60
T2	-3	0,20	-0,60
T3	-4	0,35	-1,40
T4	-5	0,25	-1,25
Celkem		1,00	-3,85
Konečná hodnota			1,25

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je uvedeno výše v tabulce 3, nejvíce hodnocenou je oblast silných stránek a příležitostí. Celkově byla vypočtena hodnota 1,25, a to po sečtení všech hodnot uvedených v rámci čtyř kvadrantů. To znamená převahu silných stránek a příležitostí nad slabými stránkami a hrozbami, což také plyne z níže uvedeného obrázku 4, na němž je znázorněna výsledná strategie pro vybranou střední školu. Byl vypočten rozdíl mezi silnými a slabými stránkami (0,65) a mezi příležitostmi a hrozbami (0,60), což umožnilo stanovit výslednou strategii vybrané střední školy, kterou je strategie SO (viz obrázek 3). Na tomto základě lze vybrané střední škole doporučit, aby se do budoucna zaměřila na posílení svých silných stránek a využila příležitostí, které se jí v oblasti psychosociálních rizik nabízejí. Především by měla využívat programů prevence rizikového chování a více těžit ze spolupráce se školní psychologkou. Do budoucna by mohla tyto programy oživit o besedy s Městskou policií a taktéž zavést mimoškolní aktivity pro žáky na střední škole, čímž podpoří jejich přístup ke zdravému životnímu stylu

Obrázek 3: Grafické znázornění strategie střední školy na základě SWOT analýzy

Zdroj: vlastní zpracování

5.3 Dotazníkové šetření a jeho distribuce

Hlavní použitou metodou v rámci praktické části bakalářské práce se stal dotazník. Za tímto účelem byla oslovena konkrétní střední škola na Uherskohradištsku. Na této střední

škole působí školní psycholožka, s jejichž pomocí byla konzultována a zpracována výsledná podoba dotazníku. Ten je uveden v Příloze PI. Obsahuje celkem 28 otázek. První tři z nich jsou tzv. identifikační a umožňují zjistit, jací respondenti na dotazník odpovídali. Zjišťováno bylo jejich pohlaví, věk a na jaké škole studují. Další otázky se již zaměřovaly na problematiku zjištění současného stavu psychosociálních rizik žáků na vybrané střední škole. S ohledem na problematiku řešenou v teoretické části práce, byla tato rizika promítnuta i do dotazníku. Díky tomu mohlo být identifikováno, zda se u respondentů projevuje závislost na sociálních sítích, zda ve vyšší míře užívají alkohol a jiné návykové látky a zda jsou dostatečně proškoleni v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zda žákům nehrozí např. na odborných praxích nějaký pracovní úraz. Všechny otázky jsou formulovány jako uzavřené. To znamená, že úkolem respondenta bylo vždy označit jednu či více nabízených odpovědí.

Struktura dotazníku byla z hlediska rozboru psychosociálních rizik na vybraném vzorku respondentů – dívek a chlapců ve věku 15-20 let následující: otázky č. 4-6 řešily riziko používání sociálních sítí. Díky tomu mohlo být zjištěno, jaké sociální sítě oslovení respondenti používají, kolik času na nich tráví a k čemu je využívají. V rámci otázek č. 7-8 se věnovaly vyhodnocení subjektivně prožívaného stresu respondentů. Následující otázky byly orientovány na problematiku návykových látek, ať se již jedná o legální či nelegální. Nejprve bylo identifikováno, v jaké míře a jaké druhy cigaret respondenti kouří (otázky č. 9-10). V rámci otázek č. 11-19 bylo řešeno, jaké druhy drog respondenti znají, s jakými mají osobní zkušenost, zda se domnívají, že jsou lehce či těžce dostupné. Blíže mohlo být také analyzováno, s jakou frekvencí respondenti návykové látky užívají. Pozornost byla také zaměřena na drogu zvanou KRATOM (otázky č. 15-16). Respondenti se také vyjadřovali k tomu, z jakého důvodu drogy užívají, zda mají v této oblasti příslušné znalosti. To znamená, zda vědí, jaké návykové látky patří mezi legální drogy a zda dokáží správně vymezit rozdíl mezi legální a nelegální drogou (otázky č. 18-19). Otázkami č. 20-21 byla blíže rozebrána problematika alkoholu a jeho užívání mezi středoškolskou mládeží.

Zbylé otázky č. 22-28 byly zaměřeny na problematiku proškolení respondentů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v tělesné výchově, zda se dotázaní domnívají, že jsou před nástupem na praxe dostatečně proškoleni, zda používají funkční ochranné pomůcky. V rámci otázek č. 26-28 se respondenti vyjadřovali k tomu, zda již ve školním prostředí utrpěli pracovní úraz, zda vědí, jak v takovém případě postupovat a zda mají dostatečnou znalost ohledně prvního kroku při poskytnutí první pomoci.

V průběhu měsíce listopadu roku 2023 byla dokončena finální verze dotazníku. Následně proběhlo pilotní šetření na vzorku 8mi respondentů – středoškolských studentů, kdy u některých otázek ještě proběhla mírná revize s ohledem na lepší pochopení dané otázky. Vlastní distribuce dotazníků byla uskutečněna v období 4.-15. prosince 2023. Dotazníky byly respondentům distribuovány ve fyzické podobě přímo na hodinách ve výuce v prostorách střední školy. Rozdáno bylo 120 dotazníků. Zpět se jich vrátilo 91, které byly správně a úplně vyplněny, a mohly být proto zařazeny do vlastního průzkumu. Návratnost dotazníků tak činila 76 %. Dotazníkový průzkum byl uskutečněn jako anonymní, kdy bylo studentům zaručeno, že jejich údaje nebudou využity k jiným účelům než pro potřeby této bakalářské práce.

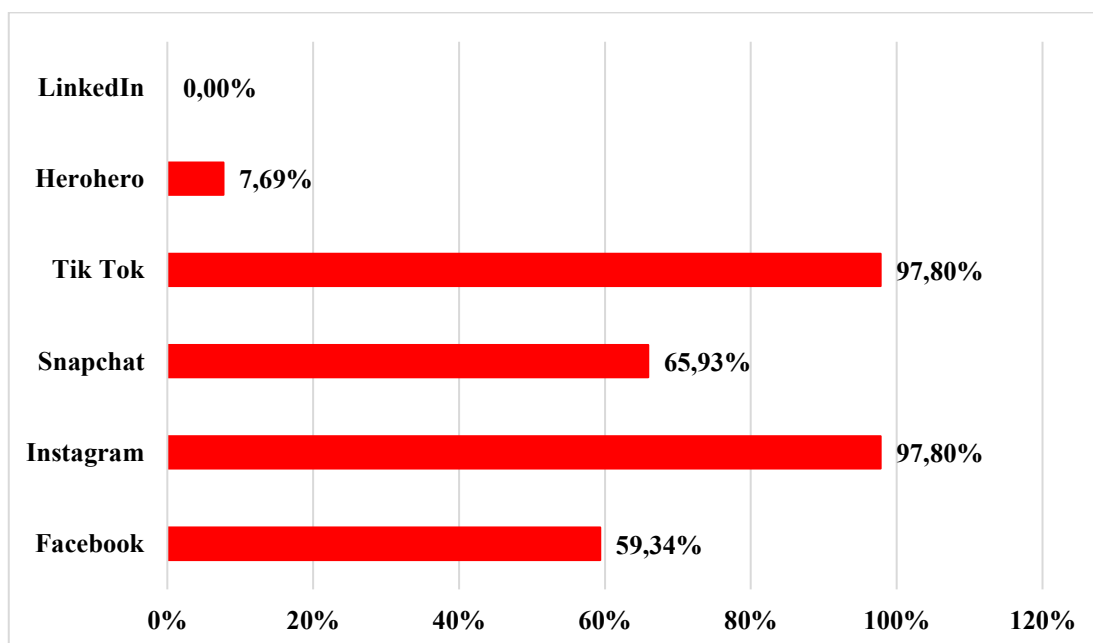
Vlastní vyhodnocování dat proběhlo v programu Microsoft Excel. Nejprve byly jednotlivé odpovědi respondentů přepsány do dílčích tabulek. Následně byla použita metoda popisné statistiky pro stanovení absolutní a relativní četnosti jednotlivých odpovědí. Na základě těchto zjištění byly vytvořeny pruhové grafy. Ty jsou součástí následující podkapitoly.

5.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 91 respondentů – studentů vybrané střední školy na Uherskohradištsku. Z hlediska pohlaví převažovaly dívky. Těch bylo celkem 54 (59 %), chlapců bylo méně, a to 33 (36 %), 4 žáci svoje pohlaví uvedli jako neurčité (5 %). Z hlediska věkové struktury převažovali žáci ve věkové kategorii 18-20 let. Dotazníkového šetření se zúčastnilo v tomto věku celkem 54 respondentů (59 %). Mladších respondentů bylo celkem 37 (41 %). Z hlediska typu školy bylo zjištěno, že nejvíce respondentů studuje na oboru 3, a to celkem 45 dotázaných (49,5 %), přičemž šlo v naprosté většině o dívky (84 %). Na oboru 1 studuje 26 oslovených respondentů (29 %), přičemž v tomto případě šlo především o chlapce (96 %). Na oboru 2 studuje zbývajících 20 dotázaných (22 %), přičemž jde především o dívky (80 %). Tyto první tři otázky byly tzv. identifikační a sloužily k charakteristice celého výzkumného vzorku. Souhrnně lze proto konstatovat, že na dotazník odpovídalo více dívek ve věkové kategorii 18-20 let studujících na oboru 3.

Další vyhodnocení uskutečněného dotazníkového šetření probíhalo za pomoci přehledných pruhových grafů, v nichž byla dosažená data prezentována v relativních četnostech (%). Každému grafu odpovídal také příslušný slovní komentář, přičemž se u některých otázek také přihlíželo k pohlaví respondentů a bylo proto možno vyhodnotit, zda se odpovědi liší podle toho, zda se jednalo o dívky, či chlapce.

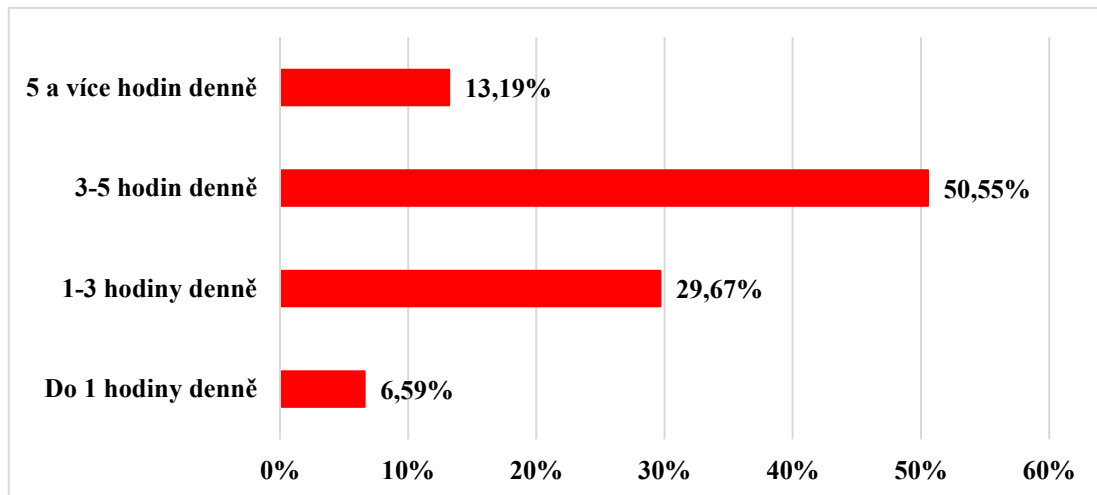
Nejdříve bylo vyhodnoceno, jaké sociální sítě respondenti nejčastěji využívají. Výsledky jsou prezentovány na obrázku 4. Z něj vyplývá, že sociální síť Facebook není mezi středoškolskou mládeží nejoblíbenější sociální sítí jako v minulosti. Naopak nejvíce respondentů (98 %) označilo sociální síť Instagram a taktéž TikTok (98 %). Často využívanou sociální sítí je taktéž Snapchat, což deklarovalo 66 % oslovených. Teprve na čtvrtém místě se umístila sociální síť Facebook, kterou používá mírná nadpoloviční většina oslovených.

Obrázek 4: Používání sociálních sítí respondenty

Zdroj: vlastní zpracování

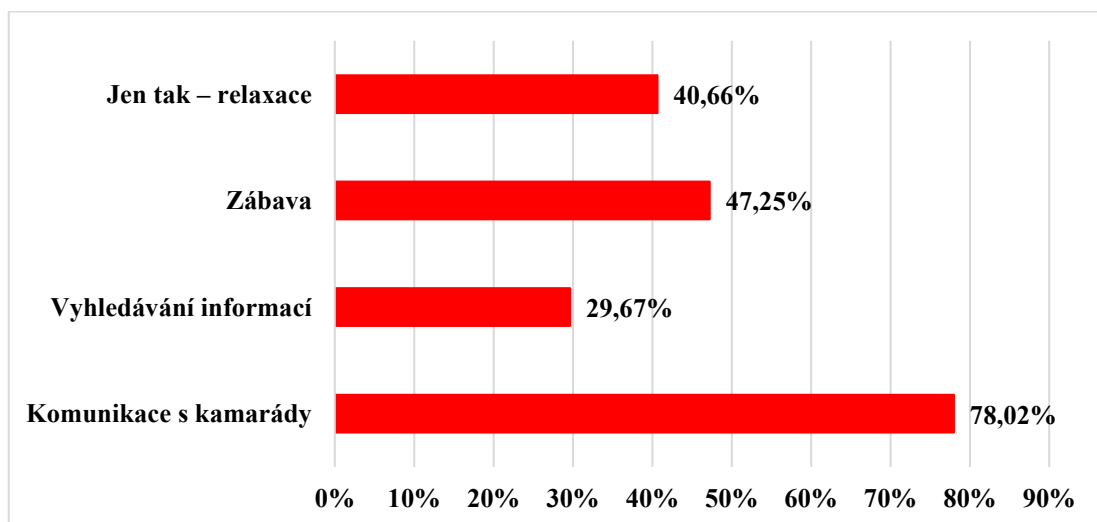
Prostřednictvím obrázku 5 bylo analyzováno, jakou dobu respondenti na sociálních sítích stráví. Tato skutečnost byla pro potřeby výzkumu v této bakalářské práci velmi důležitá, neboť mohlo být díky tomu identifikováno, zda jsou respondenti již závislí na sociálních sítích. Ukázalo se, že maximálně hodinu denně na sociálních sítích stráví pouze 7 % oslovených. V rozmezí 1-3 hodin je na sociálních sítích necelá třetina dotázaných. Naproti tomu minimálně tři hodiny denně využívá sociální sítě 64 % oslovených, přičemž 14 % z nich uvedlo dobu 5 a více hodin. Zde se již dá hovořit o závislosti na sociálních sítích. Z tohoto důvodu lze využívání sociálních sítí považovat za jedno z psychosociálních rizik, které ohrožují studenty vybrané střední školy na Uherskohradištsku. Zajímavé bylo v tomto rámci také sledovat, zda existuje rozdíl ve využívání sociálních sítí mezi chlapci a dívkami. Minimálně 3 hodiny stráví čas na sociálních sítích 67 % dívek a 61 % chlapců. Z toho plyne, že vliv pohlaví zde existuje a je nutné jej brát v úvahu.

Obrázek 5: Doba respondentů strávená na sociálních sítích

Zdroj: vlastní zpracování

Taktéž otázka č. 6 se zaměřovala na oblast sociálních sítí, kdy se dle výsledků prezentovaných na obrázku 6 prokázalo, že více než tři čtvrtiny zkoumaného vzorku využívá sociální sítě ke komunikaci se svými kamarády (78 %). Ostatní důvody jsou již méně zastoupeny, nicméně je nutno vzít v úvahu i důvod, že sociální sítě představují určitou alternativu k běžné zábavě (47 %) či jde o formu, jak mohou mladí lidé relaxovat (41 %). Pouze necelá třetina dotázaných uvedla, že prostřednictvím sociálních sítí vyhledává užitečné a potřebné informace (30 %).

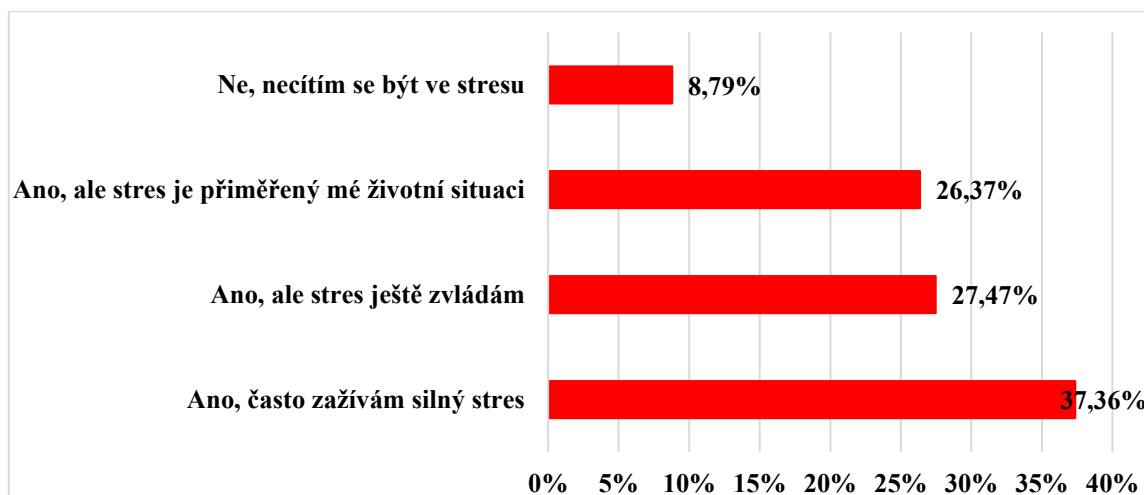

Obrázek 6: Využívání sociálních sítí respondenty

Zdroj: vlastní zpracování

Na obrázku 7 níže jsou prezentovány výsledky vztahující se ke zjištění, zda oslovení respondenti prožívají v současné době určitou míru stresu. Zde lze vyhodnotit, že pouze 9 % dotázaných nepocítuje nějaký druh stresu. Nejčastěji jde přitom o silně prožívaný

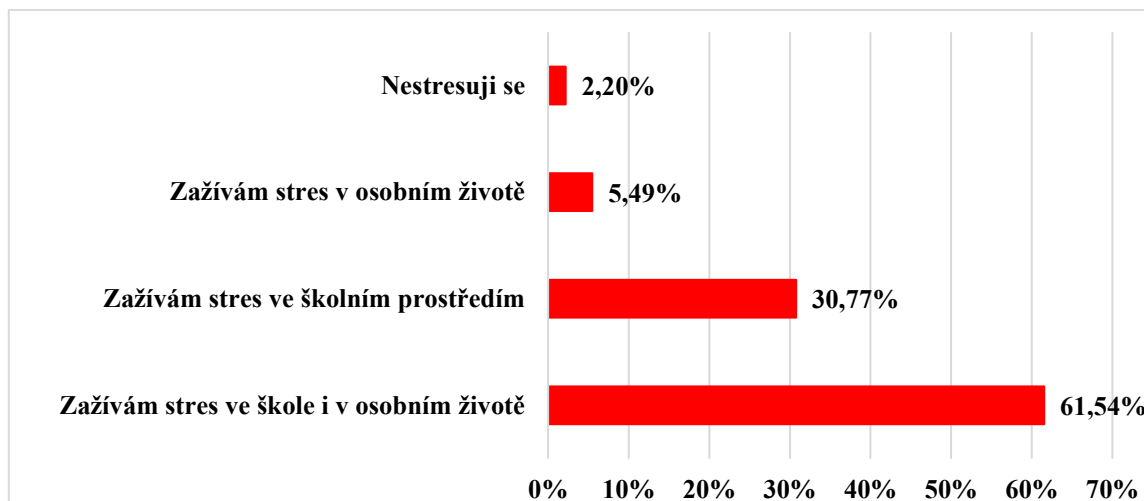
stres, a to často (37 %). Respondenti taktéž pociťují určitou míru stresu, kterou však ještě dle svého vyjádření dokáží zvládnout (27 %), nebo ji vnímají jako přiměřenou k jejich životní situaci (26 %). Na základě těchto výsledků se lze proto oprávněně domnívat, že stres je u většiny mladých lidí na vybrané střední škole nedílnou součástí jejich životů, což se může projevit jak ve fyzické, tak psychické oblasti. Navíc dlouhodobě zažívaná vysoká míra stresu může u predisponovaných jedinců vést ke užívání návykových látek.

Obrázek 7: Zjištění, zda respondenti prožívají v poslední době stres

Zdroj: vlastní zpracování

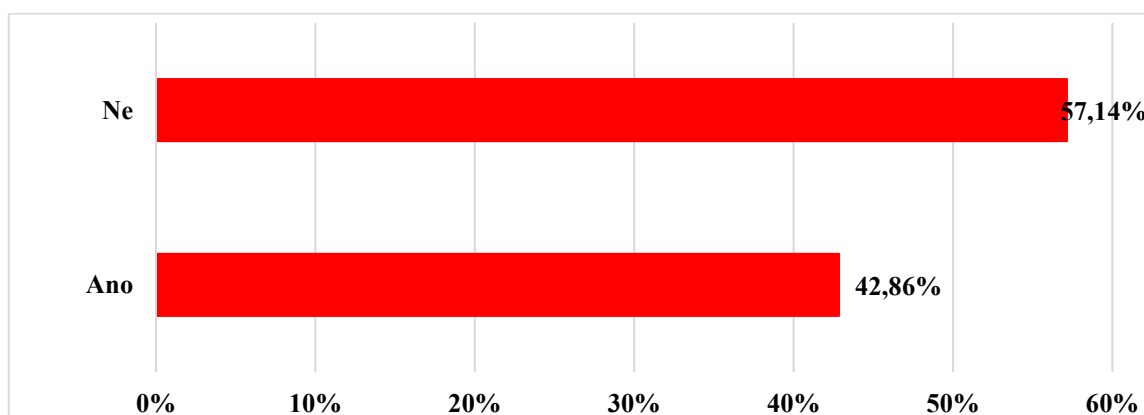
V návaznosti na předchozí otázku bylo proto důležité zjistit, z jakých zdrojů stres pochází. Jak je prezentováno na obrázku 8, pouze 2 % respondentů se vůbec dle subjektivního vyjádření nestresuje. Většina zažívaného stresu středoškolské mládeže přitom pochází jak ze školního prostředí, tak z jejich osobního života (62 %), přičemž necelá třetina dotázaných uvedla, že stres plyne ze školy, a z toho, co zde prožívají. Dalo by se proto na základě těchto zjištění konstatovat, že školní prostředí je pro řadu respondentů silně stresujícím faktorem. Tato oblast již dále nebyla v dotazníku rozvíjena, proto se lze pouze domnívat, proč tomu tak je. Ve škole na mládež působí řada vlivů, které nemusí v době adolescence zcela ustát.

Obrázek 8: Největší zdroje stresu respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

V části dotazníku týkající se analýzy užívání legálních i nelegálních drog se měli respondenti nejprve vyjádřit k tomu, zda kouří. Výsledky jsou znázorněny na obrázku 9. Nadpoloviční většina respondentů tuto skutečnost neguje, tzn., že nekouří. Přesto lze považovat výsledek, že 43 % respondentů kouří, za alarmující. V této souvislosti bylo blíže zjišťováno, zda je rozdíl v kouření na základě pohlaví. Bylo zjištěno, že 44 % dívek a 42 % chlapců kouří. Rozdíly jsou v tomto případě minimální, a proto lze konstatovat, že pohlaví nemá na kouření významnější vliv.

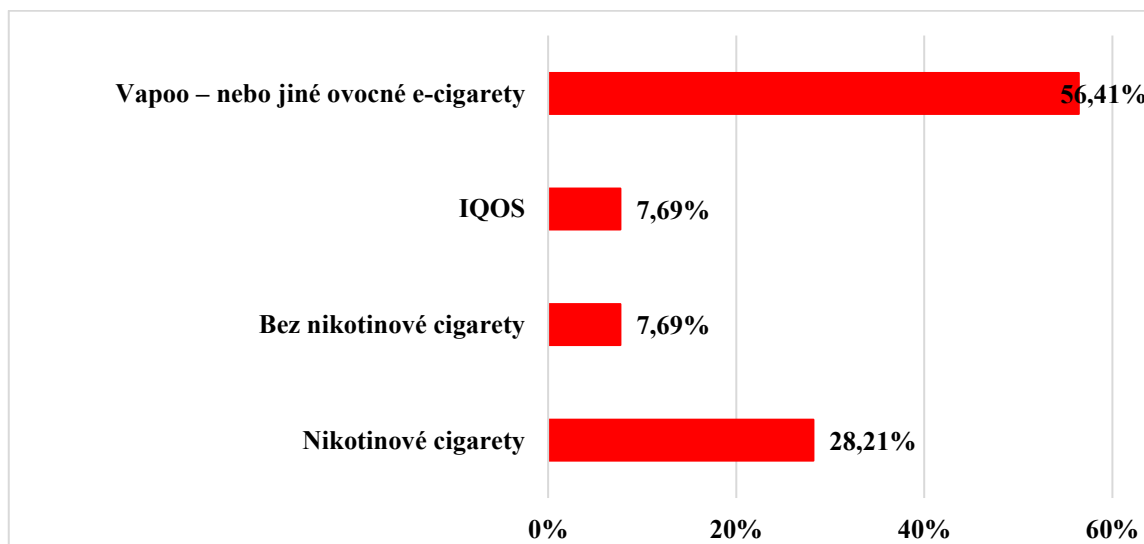

Obrázek 9: Zjištění, zda respondenti kouří

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti měli také uvést, jaké druhy cigaret nejčastěji kouří. Na tuto otázku proto odpovídalo 39 respondentů, kteří na předchozí otázku uvedli odpověď typu „ano“. Z těchto 39 respondentů nejvíce volí cigarety typu Vapoo či jiné ovocné e-cigarety. Jde o nadpoloviční většinu těch, kteří uvedli, že kouří. Naopak nikotinové cigarety jsou daleko méně mezi středoškolskou mládeží užívány, jak prezentuje obrázek 10. Preferuje je pouze

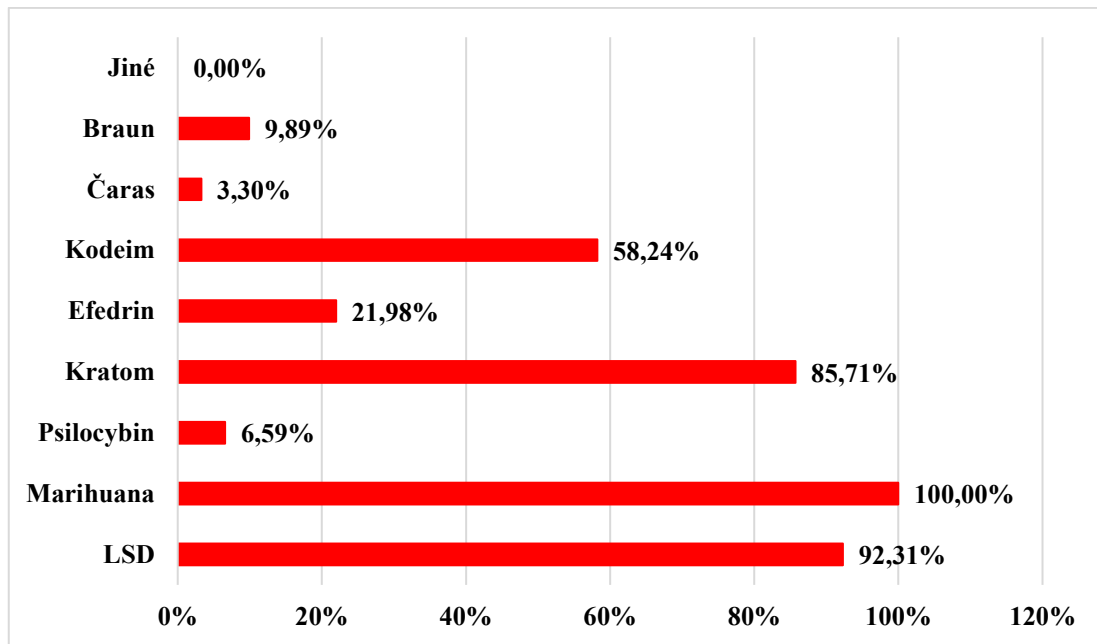
28 % kuřáků. Také u této otázky bylo hodnoceno, zda se na odpovědích nějakým způsobem podílí pohlaví. Ovocné druhy e-cigaret preferuje 71 % děvčat a 36 % chlapců. Je tedy zřejmé, že zde je pohlaví významným faktorem. Zatímco děvčata mají ve větší oblibě ovocné cigarety, u chlapců se častěji jedná o nikotinové cigarety (50 % vs. 12,6 % děvčat).

Obrázek 10: Zjištění, jaké druhy cigaret respondenti kouří

Zdroj: vlastní zpracování

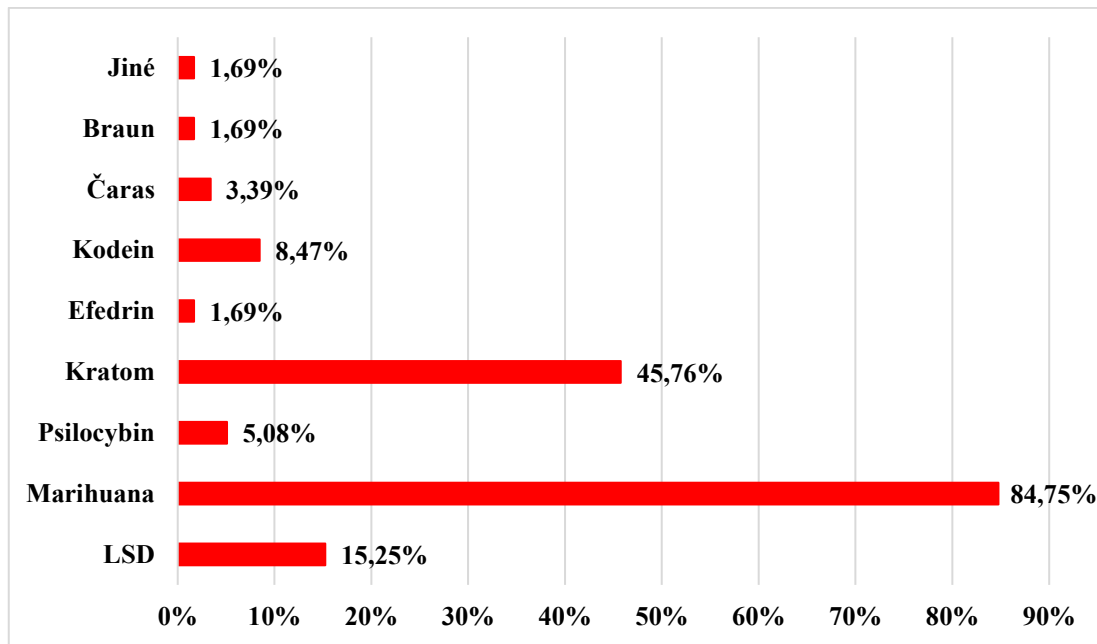
Z výsledků prezentovaných na obrázku 11 vyplývá, že všichni respondenti z možných návykových látek znají marihuanu (100 %). Dále jsou také dobře informováni o drogách jako LSD (92 %) a KRATOM (86 %). Lehce nadpoloviční většina respondentů taktéž uvedla, že je jim známa droga zvaná kodein (58 %). Ostatní druhy návykových látek zná již méně dotázaných. Větší zastoupení má v této skupině efedrin (22 %), přičemž následně jde spíše o jednotky procent. Na základě těchto výsledků lze proto prezentovat, že marihuana, LSD a KRATOM jsou známými druhy návykových látek, o nichž mají respondenti povědomí, i když je neužívají.

Obrázek 11: Znalost respondentů o existenci jednotlivých druhů drog

Zdroj: vlastní zpracování

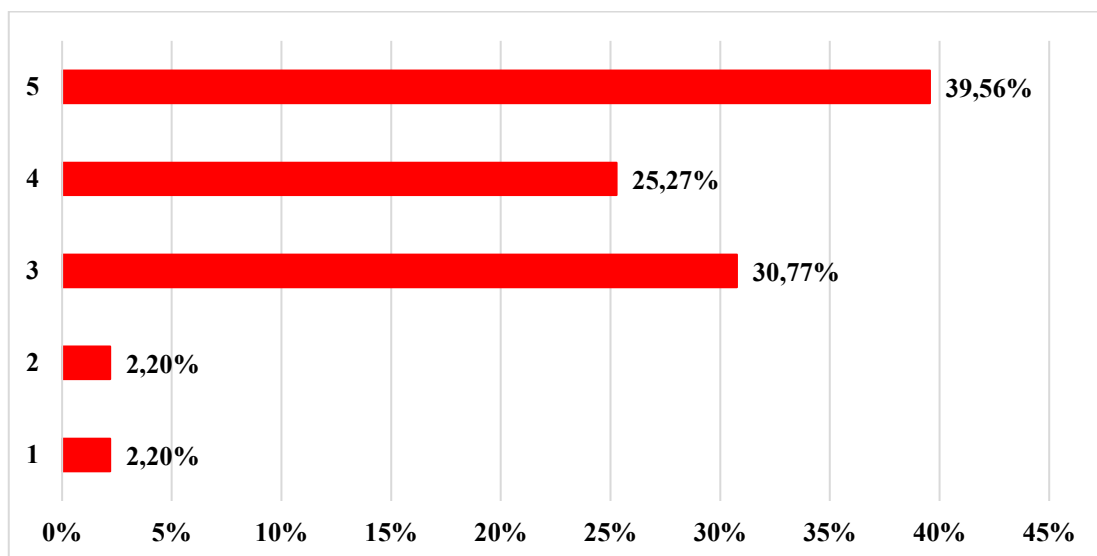
V další otázce č. 12 se měli respondenti vyjádřit k tomu, s jakými konkrétními druhy návykových látek mají osobní zkušenost. Nejčastěji se přitom jedná o marihuanu, s níž osobní zkušenost uvádí 85 % dotázaných (ať již jde o jednorázové či pravidelné užívání). Další početně zastoupenou skupinou jsou také respondenti, kteří užívají drogu označovanou jako KRATOM. Těch je v tomto výzkumu, jak je znázorněno na obrázku 12, oproti těm, kteří užívají marihuanu, výrazně méně (46 %). 16 % dotázaných se také zmínilo, že užívá LSD. Tyto tři typy návykových látek lze proto považovat za nejčastější, s nimiž se středoškolská mládež dostala do styku. Přesto se lze domnívat, že marihuana je největším rizikem v této oblasti, neboť je nejčastěji na vybrané střední škole užívána. Problém zde spočívá v tom, že marihuana se může stát jakýmsi odrazovým můstkem k „přechodu“ na tvrdší drogy, jak deklarují příběhy drogově závislých jedinců. Nemusí tomu tak vždy být.

Obrázek 12: Osobní zkušenost respondentů s jednotlivými druhy drog

Zdroj: vlastní zpracování

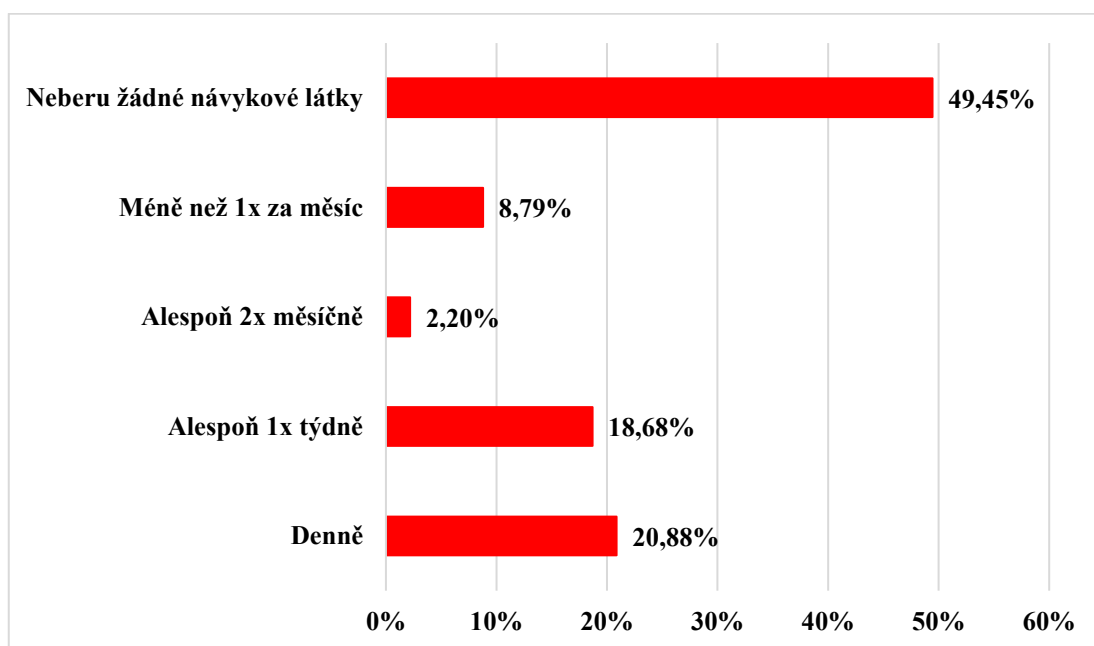
Prostřednictvím otázky č. 13 bylo zjišťováno, jak respondenti vnímají dostupnost návykových látek obecně. Dle obrázku 13 níže považují drogy za středně až velmi snadno dostupné. Přitom 40 % dotázaných je názoru, že návykové látky jsou velmi snadno dostupné. Tuto skutečnost lze považovat za velmi alarmující, proto je zapotřebí věnovat na středních školách větší pozornost primární prevenci v drogové oblasti. Pokud jsou totiž drogy respondentům snadno přístupné, je daleko pravděpodobnější, že je zkusí, a mohou se následně na těchto návykových látkách stát závislými.

Obrázek 13: Dostupnost návykových látek z hlediska respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Již v jedné z předchozích otázek bylo zjištěno, že osobní zkušenost s nějakou či více návykovými látkami má 65 % dotázaných středoškolských studentů. Proto se také v rámci otázky č. 11 měli respondenti vyjádřit, s jakou frekvencí nějakou návykovou látku užívají. Zde se necelá polovina respondentů zmínila, že žádnou návykovou látku v současnosti nebere. Pokud však bylo u otázky č. 12 zjištěno, že osobní zkušenost s nějakou drogou má 65 % respondentů, lze předpokládat, že určitý podíl dotázaných návykovou látku v minulosti pouze zkusilo, avšak v současnosti ji již neužívá. Dle výsledků prezentovaných na obrázku 14 dále vyplynulo, že za pravidelné užívání drog lze považovat frekvenci alespoň dvakrát do měsíce. Jde o celkem 42 % respondentů, kteří návykovou látku pravidelně užívají. Přičemž však denní užívání nějaké drogy přiznává 21 % respondentů, což je pětina celého osloveného souboru středoškolských studentů. Jde o poměrně vysoké číslo, a proto lze užívání návykových látek považovat vedle závislosti na sociálních sítích za další významný druh psychosociálních rizik, které středoškolskou mládež ohrožují.

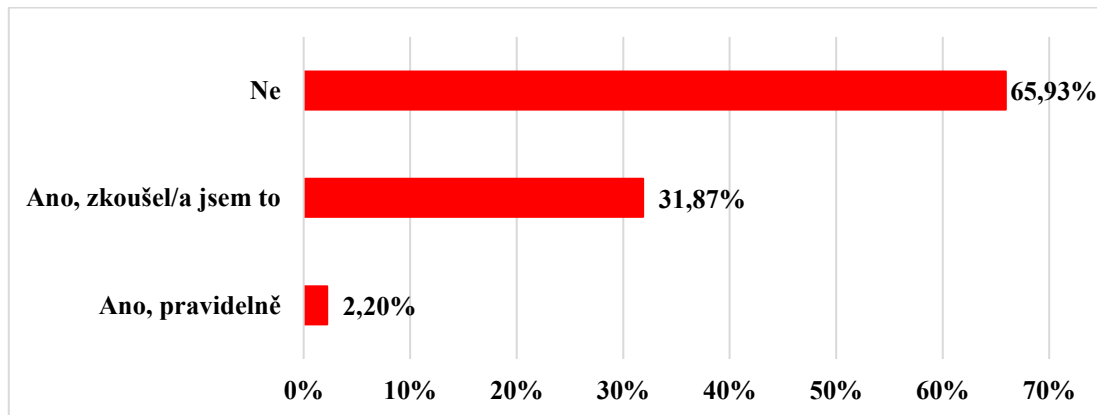

Obrázek 14: Frekvence užívání drog respondenty

Zdroj: vlastní zpracování

Poměrně významným fenoménem mezi návykovými látkami získala v poslední době droga zvaná KRATOM. Proto byli respondenti v rámci otázky č. 15 dotazováni, zda ji již někdy vyzkoušeli. Tuto skutečnost neguje, podle obrázku 15, nadpoloviční většina respondentů (66 %). Někjaký druh užití přiznává 34 % respondentů, přičemž podle necelé třetiny z nich (32 %) šlo o jednorázovou záležitost. Naproti tomu pouze u 2 % dotázaných jde o pravidelné užívání této návykové látky. Blíže byla pozornost u této otázky zaměřena i na

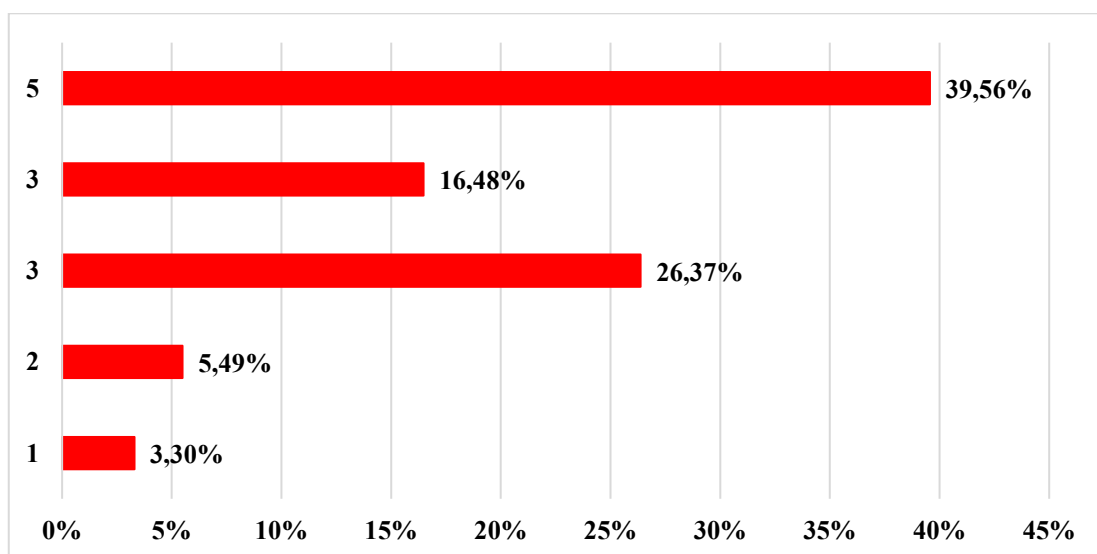
vliv pohlaví, tj., zda chlapci, nebo děvčata častěji tuto drogu užívají. Bylo zjištěno, že nějakou zkušenost s drogou KRATOM má 24 % děvčat a 45,5 % chlapců. Je tedy zřejmé, že vliv pohlaví je zde významným faktorem.

Obrázek 15: Zjištění, zda respondenti berou KRATOM

Zdroj: vlastní zpracování

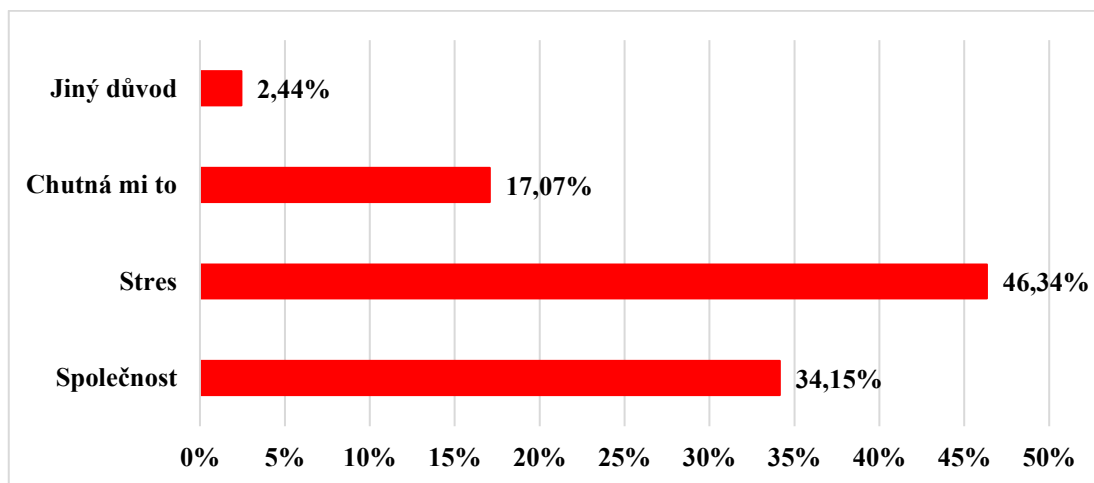
Výsledky uvedené na obrázku 16 níže deklarují, že podle 40 % respondentů je droga KRATOM velmi snadno dostupná, což odpovídá výsledkům o dostupnosti drog obecně (viz obrázek 13). Dostupnost drog mezi středoškolskou mládeží lze proto považovat za velmi významný problém, na který se již dnes zaměřují metodici prevence, kteří na středních školách organizují různé preventivní akce, např. besedy s policisty, bývalými uživateli drog apod. Je však otázkou, do jaké míry jsou tyto aktivity skutečně efektivní. To by si zasloužilo detailnější výzkum, aby bylo možno účinněji na tuto cílovou skupinu zacílit.

Obrázek 16: Dostupnost drogy KRATOM z hlediska respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

U 41 respondentů bylo zjištěno, že nějakým způsobem užívají návykové látky. Proto byli tito respondenti požádáni, aby uvedli, jaký je důvod užívání drog. Dle výsledků prezentovaných na obrázku 17 vyplynulo, že nejčastějším důvodem je podle 46 % dotázaných stres. O této skutečnosti bylo již blíže pojednáno právě u otázek, kdy byl stres identifikován jako výrazné psychosociální riziko ohrožující středoškolskou mládež. Proto je potřeba v rámci prevence zacílit na studenty i v této oblasti, aby uměli pracovat se stresem, s okolnostmi, které považují a vnímají jako stresující. Pokud se totiž nebudou studenti umět adekvátně vyrovnat se stresujícími podněty, může to u predisponovaných jedinců vést až k závislosti na návykových látkách. Třetina dotázaných však zmiňuje tlak společnosti na užívání drogy. V tomto případě lze tuto odpověď chápat tak, že se středoškolští studenti nacházejí v určitém kolektivu vrstevníků, a pokud chtějí zapadnout, někam patřit, mohou být až donuceni drogu vyzkoušet, aby se z jejich pohledu nestali tzv. outsidersy. Tyto dva důvody jsou také těmi hlavními, které 80 % respondentů užívající drogy vedou k jejich užívání. Z hlediska pohlaví bylo zjištěno, že 43 % dívek užívá drogy právě kvůli tlaku společnosti, přičemž stres je u nich až druhým motivem k užití drogy (29 %). Naproti tomu u chlapců je primárním motivem k užití drogy zažívaná míra stresu (61 %). Proto i v tomto rámci by měly být preventivní aktivity zacíleny odlišně podle toho, zda budou cílovou skupinou dívky nebo chlapci.

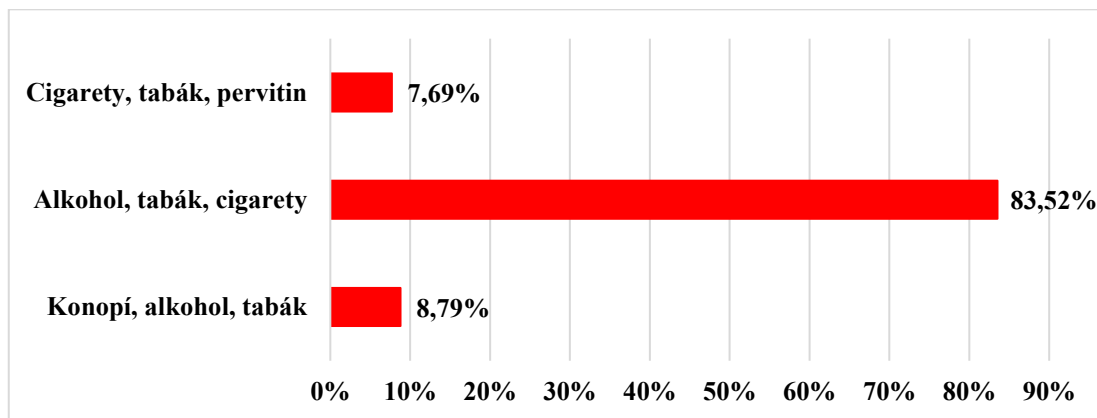

Obrázek 17: Důvody užívání drog respondenty

Zdroj: vlastní zpracování

Nadcházející otázky č. 18 a 19 byly věnovány zjištění, jaké znalosti mají respondenti o návykových látkách. Nejprve bylo hodnoceno (viz obrázek 18), zda respondenti dokáží správně zařadit konkrétní návykové látky pod skupinu legálních drog. 84 % dotázaných

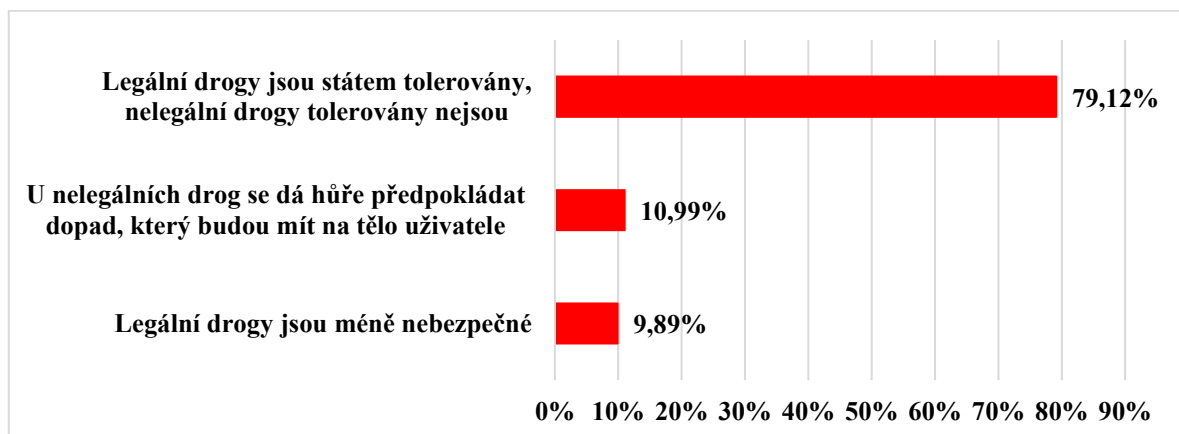
správně určilo, že legálními drogami jsou v České republice alkohol, tabák a cigarety. Správnou odpověď uvedl menší podíl dívek (80 %) než chlapců (91 %).

Obrázek 18: Znalost respondentů týkající se legálních drog v České republice

Zdroj: vlastní zpracování

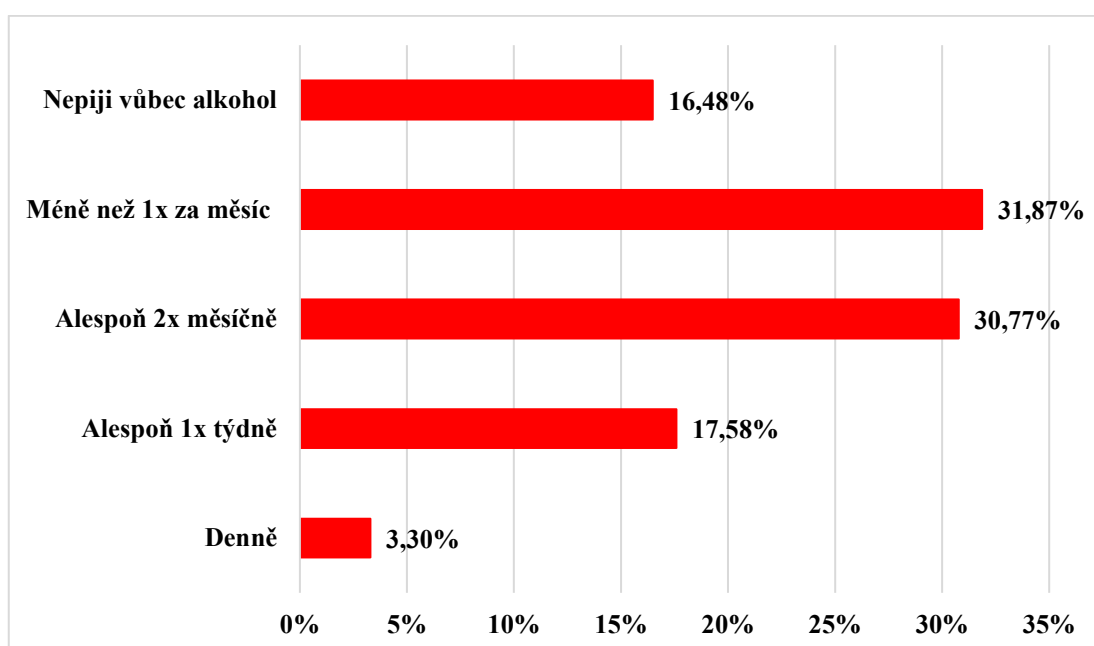
Prostřednictvím obrázku 19 lze také zhodnotit, zda mají respondenti dostatečné znalosti týkající se rozdílu mezi legálními a nelegálními drogami. Správnou odpověď podalo 79 % respondentů, kteří si uvědomují, že legální drogy stát toleruje, zatímco u nelegálních drog tomu tak není. 11 % oslovených se domnívá, že nelegální drogy mají horší dopad na fyzický a psychický stav uživatele. Zde by měly preventivní akce směřovat na to, aby si středoškolská mládež uvědomila, že i legální drogy mohou výrazně negativně zasáhnout fyzický a psychický stav uživatele. Typické je to u alkoholiků, u nichž dlouhodobé užívání alkoholu vede k jejich naprosté destrukci, a jsou z tohoto ohledu považovány za nebezpečnější než občanské užívání marihuany. Přitom marihuana je nelegální drogou, zatímco alkohol stát i společnost dlouhodobě toleruje, ač se jedná o velký problém s významnými ekonomickými dopady na celou společnost.

Obrázek 19: Znalost respondentů ohledně rozdílů mezi legálními a nelegálními drogami

Zdroj: vlastní zpracování

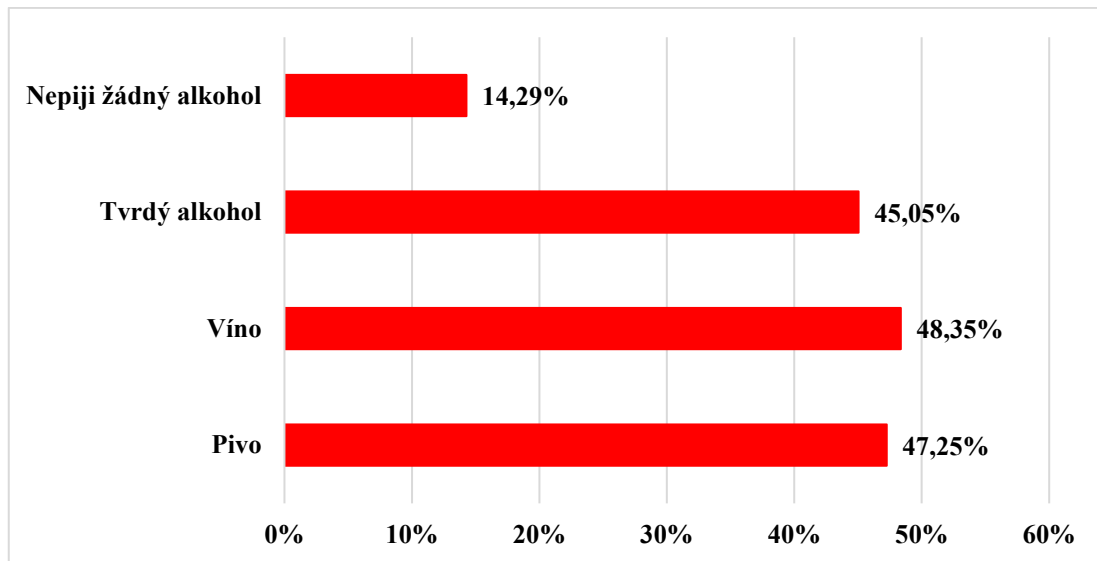
Následující oblast otázek se proto s ohledem na výše uvedené věnuje vyhodnocení, do jaké míry je alkohol užíván středoškolskou mládeží. Výsledky jsou prezentovány na obrázku 20. Pouze 16,5 % respondentů uvedlo, že alkohol vůbec nepije, tj. jsou abstinenty. Pravidelné užívání alkoholu přitom zmiňuje 80 % respondentů, a to alespoň dvakrát měsíčně. Přibližně pětina celého vzorku oslovených středoškolských respondentů požívá alkohol minimálně jednou týdně. Z hlediska pohlaví se prokázalo, že mezi dívkami je 28 % abstinentů, abstinujících chlapců je 21 %. Požívání alkoholu nejméně jednou týdně zmiňuje 9 % děvčat a 39 % chlapců. Z toho vyplývá, že zatímco více dívek obecně užívá alkohol, chlapci jsou jeho pravidelnějšími uživateli.

Obrázek 20: Frekvence požívání alkoholu mezi respondenty

Zdroj: vlastní zpracování

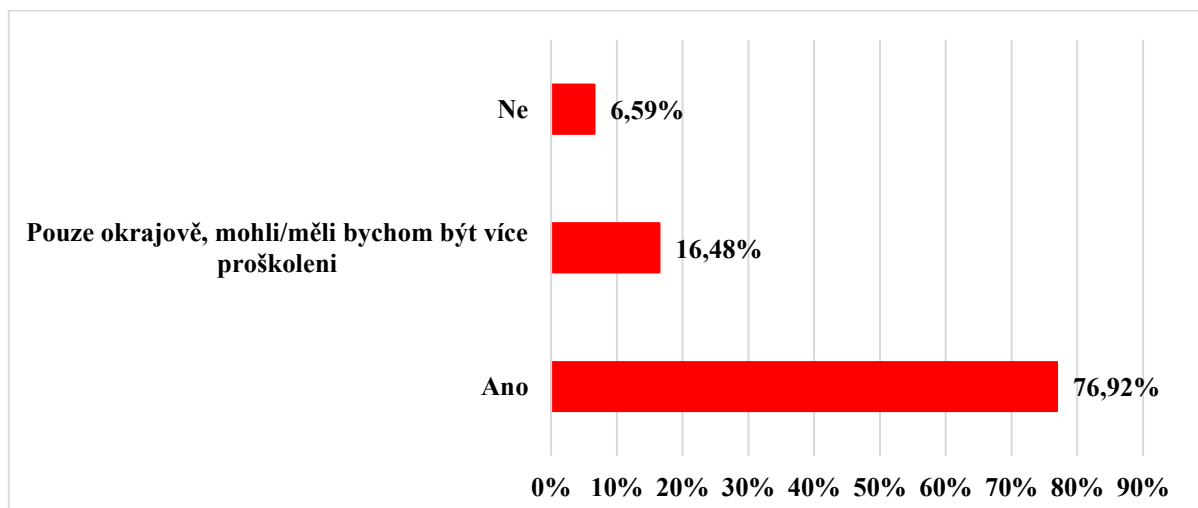
Na podkladě výsledků uvedených na obrázku 21 lze konstatovat, že mezi středoškolskou mládeží je nejvíce oblíbené víno (48 %), následované pivem (47 %) a tvrdým alkoholem (45 %). Je tedy zřejmé, že respondenti výrazně nepreferují určitý druh alkoholu před jiným.

Obrázek 21: Zjištění, jaký alkohol respondenti vyhledávají

Zdroj: vlastní zpracování

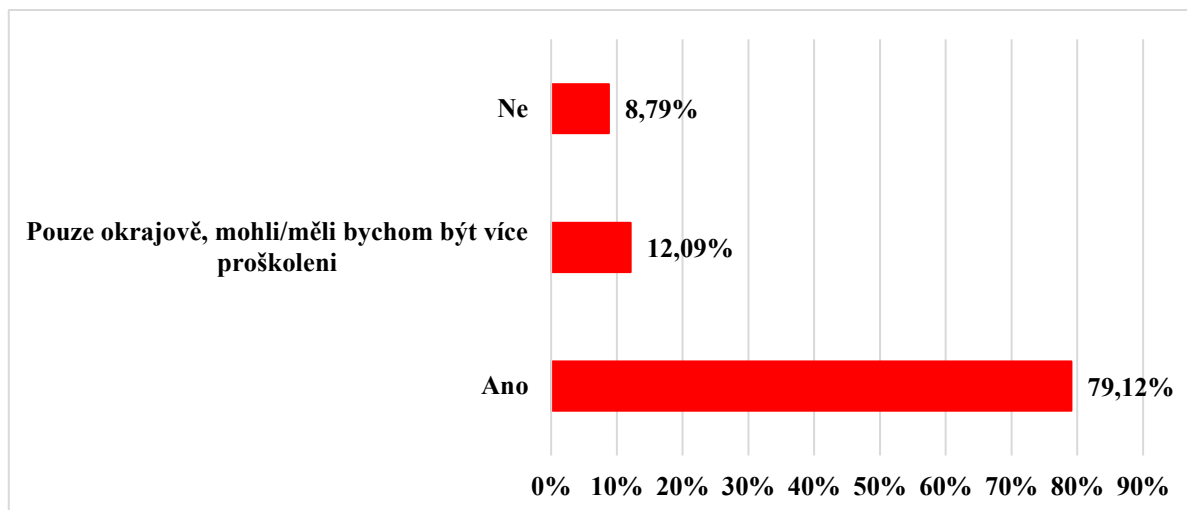
Zbylé otázky v dotazníku se věnovaly také zjištění, do jaké míry jsou respondenti proškoleni v oblasti bezpečnosti a ochrany práce a také v oblasti prevence před pracovními úrazy. Dle výsledků uvedených na obrázku 22 vyplývá, že podle 77 % dotázaných byli řádně v této oblasti proškoleni v tělesné výchově svým vyučujícím. Pouze 7 % oslovených uvedlo, že tomu tak nebylo. Nicméně necelá pětina celého vzorku respondentů si uvědomuje, že by bylo zapotřebí proškolit více, neboť současné informace, které mají k dispozici, nepostačují.

Obrázek 22: Zjištění, zda byli respondenti řádně proškoleni BOZP v tělesné výchově vyučujícím

Zdroj: vlastní zpracování

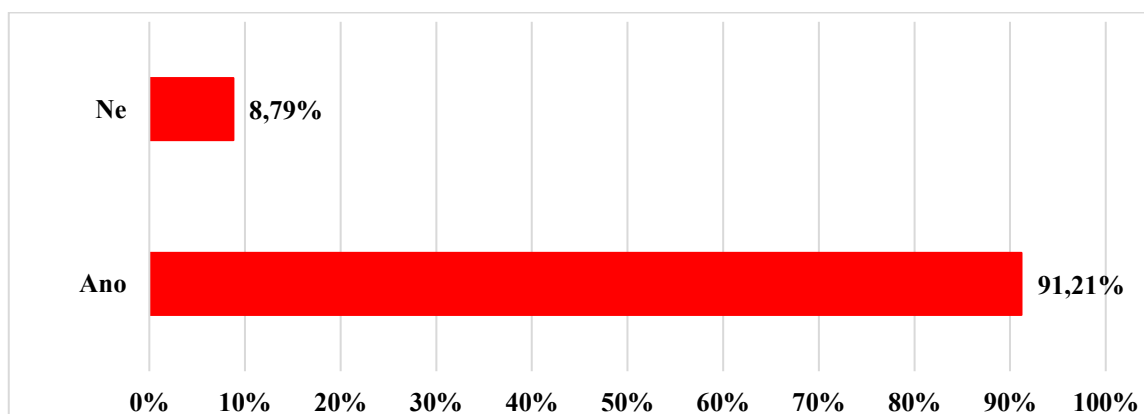
Další otázka se věnovala zjištění ve vztahu k proškolení před pracovními úrazy, k nimž může dojít během jejich praxe. Zde 79 % respondentů deklaruje řádné proškolení, jak je zřejmé z obrázku 23. Lze se proto oprávněně domnívat, že pracovní úrazy nepředstavují výrazné psychosociální riziko, kterému je středoškolská mládež vystavena. I přesto by však měli být středoškolští studenti důkladněji v této oblasti proškoleni.

Obrázek 23: Zjištění, zda byli respondenti řádně proškoleni před nástupem na praxi

Zdroj: vlastní zpracování

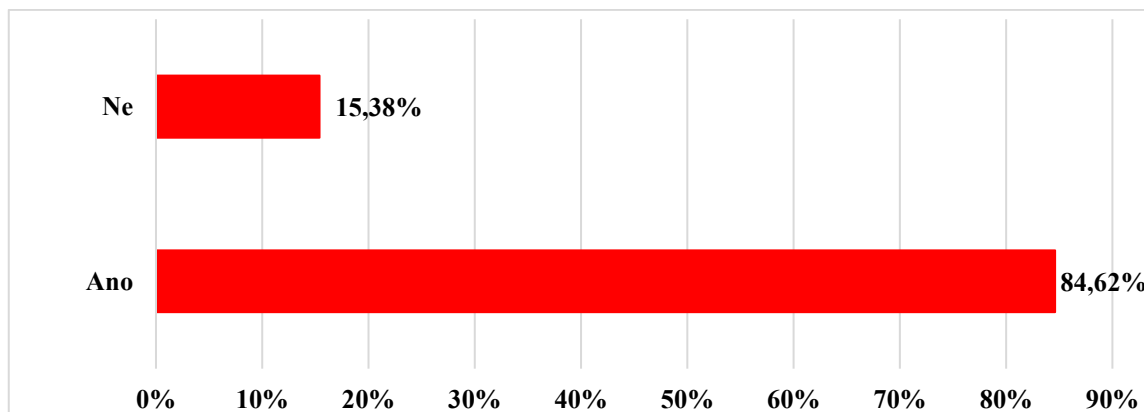
Z výsledků prezentovaných na obrázku 24 vyplynulo, že většina respondentů na praxích používá ochranné pomůcky (91 %). Tuto skutečnost negovalo pouze 9 % dotázaných.

Obrázek 24: Zjištění, zda jsou dle respondentů používány ochranné pomůcky

Zdroj: vlastní zpracování

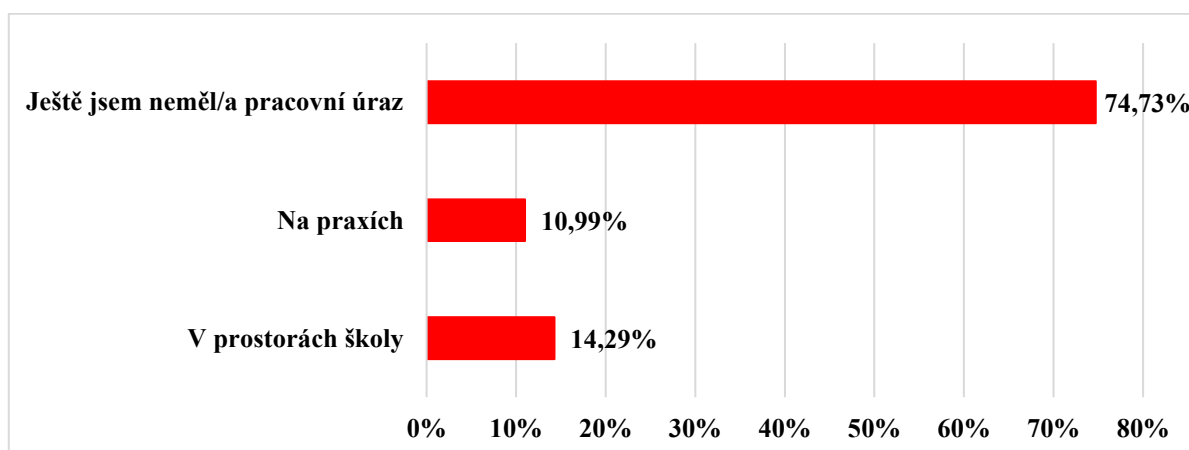
Také se dle výsledků uvedených na obrázku 25 většina respondentů domnívá, že používané ochranné pomůcky jsou funkční (85 %). Opačného názoru je přibližně šestina všech dotázaných (15 %). Tyto výsledky lze považovat za pozitivní zjištění provedeného výzkumu.

Obrázek 25: Zjištění, zda jsou dle respondentů používané ochranné pomůcky funkční

Zdroj: vlastní zpracování

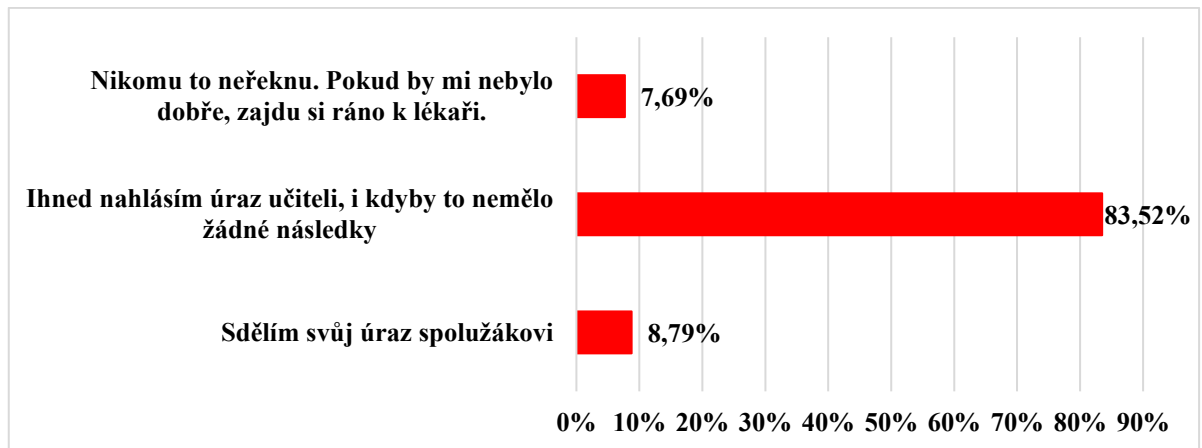
Respondenti byli prostřednictvím otázky č. 26 dotazováni na to, kde se jim někdy stal pracovní úraz. Pozitivním zjištěním dle obrázku 26 je, že 75 % respondentů neguje, že by se jim někdy stal pracovní úraz. Častěji však k němu dochází v prostorech školy (14 %) než na praxích (11 %).

Obrázek 26: Místo, kde se respondentům stal pracovní úraz

Zdroj: vlastní zpracování

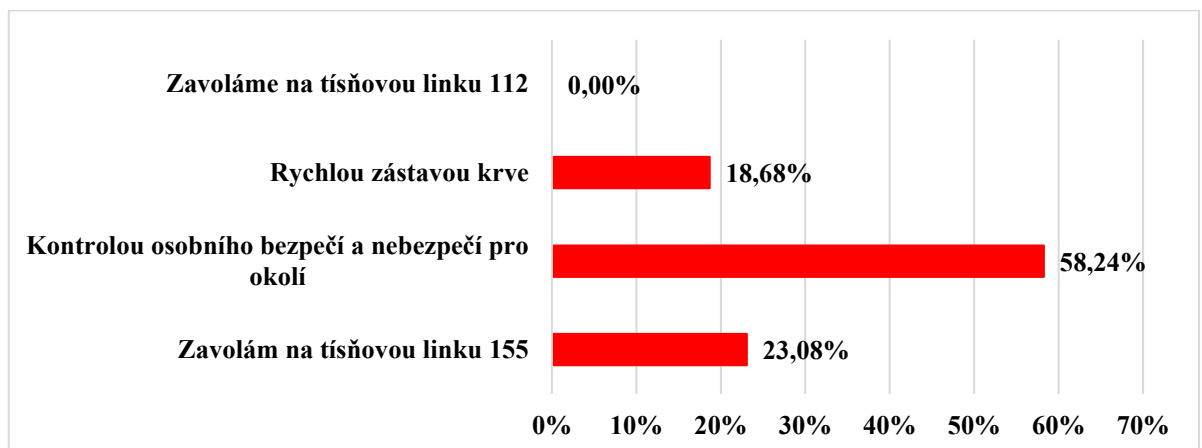
Důležitou součástí dotazníkového průzkumu bylo také vyhodnocení, zda respondenti dokáží správně postupovat v případě, že vznikne pracovní úraz. Správně se 84 % respondentů vyjádřilo, že vznik pracovního úrazu ihned nahlásí učitel, i za předpokladu, že by pracovní úraz na nich nezanechal žádné následky. 8 % respondentů by tuto skutečnost nenahlásilo vůbec, dalších 9 % dotázaných spolužákovi. Je tedy zřejmé, že proškolení středoškolských studentů je v této oblasti optimální.

Obrázek 27: Zjištění, zda respondenti vědí jak postupovat v případě pracovního úrazu

Zdroj: vlastní zpracování

Poslední otázka se zabývala zjištěním, zda respondenti ví, jak započít první pomoc. Správný je postup, kdy je zapotřebí si prohlédnout okolí a zkontrolovat bezpečnost. Správnou odpověď však dle výsledků dotazníkového průzkumu uvedeného na obrázku 28 udalo jenom 58 % dotázaných. Přibližně čtvrtina oslovených by nejprve zavolala na tísňovou linku 155 (23 %), necelá pětina respondentů (19 %) by rychle zastavila krev. Je zřejmé, že středoškolští studenti nejsou v této oblasti důkladněji proškoleni, což by mělo být napraveno např. absolvováním kurzu první pomoci.

Obrázek 28: Zjištění, zda respondenti vědí jakým krokem začíná první pomoc

Zdroj: vlastní zpracování

6 NÁVRHOVÁ ČÁST

Na základě zjištěných výsledků, ke kterým bylo dospěno zpracováním jednotlivých údajů z dotazníkového průzkumu, je navrhováno následující. Je důležité se více zaměřit na intervenci v oblasti závislosti na návykových látkách, záškoláctví a projevy agrese. Žáci si často uvědomují závažnost svého jednání, až když jsou vystaveni určitému trestu za protiprávní jednání, které ho se dopustili. Mnozí žáci nemají znalosti o dopadech určitých typů rizikového chování na jejich zdraví. V rámci své profese a spolupráce se školou by se měla v návaznosti na zjištěné výsledky pozornost více soustředit na zvyšování povědomí žáků o možných dopadech rizikového chování. Jelikož se v cílové skupině již vyskytují žáci, kteří mají nemalé zkušenosti s negativními sociálními jevy i deviantním kriminálním chováním, doporučuji zapojit osvětu ve věci rizikového chování do pravidelné výuky a bližší spolupráci s metodikem prevence kriminality.

V rámci rozšíření informací o riziku užívání návykových látek bych doporučovala vhodné propagační materiály, které by byly pro žáky volně dostupné. Vhodná by též byla osvěta v podobě nástěnek, plakátů a jiných materiálů, které by studentům vštěpovaly nebezpečnost rizikového chování a zároveň uváděly informace o možnostech pomoci a řešení. Dále považuji za důležité více se studenty komunikovat o jejich problémech. Nečekat, až sami přijdou s problémem sami, ale problémy aktivně vyhledávat, všimnout si jich a co nejefektivněji je řešit. Zde se jeví jako přínosné, že na škole působí školní psychologka.

Prostřednictvím dostupných prostředků a metod se snažit o snížení četnosti projevů rizikového chování žáků ve škole. Každý problém má své řešení. Žáci se často cítí být „sami“, nemají se s kým poradit a hledají různé formy pomoci, které se jim však nedostávají. Zvláště žáci, kteří mají kriminální minulost, nečádkou projevují nadšení, když vidí zájem ze strany školní psychologky jejich problémy řešit. Prevence rizikového chování by se měla stát velmi nedílnou součástí výuky a spolupráce všech subjektů v prostředí školy. V rámci odborného výcviku je důležité eliminovat rizikové faktory a odbourávat projevy rizikového chování a co nejvíce soustředit přípravu žáků na budoucí povolání a jejich začlenění do světa dospělých.

Dále se domnívám, že by měl být kladen důraz na rozvíjení osobnosti středoškolského studenta v souladu s potřebami společnosti, tzn. socializační vliv školy. Důležité je podporovat zdravý vývoj osobnosti žáka. Neměla by se vytvářet autoritativní atmosféra ve

škole ze strany školních pracovníků. Měly by být vytvářeny podmínky pro dostatek školských a mimoškolských aktivit, které budou prováděny soustavně a dlouhodobě. Je také zapotřebí zlepšit finanční podporu škol pro realizaci školských a mimoškolských aktivit. Je nutností začlenit do osnov českých škol etickou výchovu jako samostatný předmět, který je zaměřený na prosociální chování tzn. chování zaměřené na pomoc nebo prospěch jiných osob, skupin nebo společenských cílů.

Dalším návrhem je zlepšit informovanost žáků v problematice rizikového chování a v prevenci před rizikovým chováním. Toho lze docílit tím, že se budou organizovat besedy, exkurze, školní výlety a jiné preventivní aktivity. S tím také souvisí kontinuálně ve škole podporovat proaktivní přístup a zdravý životní styl žáků. Taktéž by měla škola nadále pokračovat ve spolupráci s rodiči a jejich začleněním do preventivních programů.

Doporučit lze rovněž zavedení kurzů, které by mládeži představily dva typy jedinců. Jednoho, který se rizikovému chování vyhýbal a vyhýbá a je úspěšný a spokojený, zatímco druhý se od období dospívání potýká s rizikovým chováním a jeho důsledky, tj. závislost na alkoholu, drogách, nedostatek financí, problémy všeho druhu, aby mládež viděla reálné příklady, a nejen obecný výklad o problému.

Návrhem je taktéž zajistit, aby žáci měli dostatek kulturního a sportovního vyžití v době přestávek a po skončení škol. Jde např. o zřízení vhodného prostoru pro stolní tenis, stolní fotbal, herny a knihovny. Vytvoření těchto prostorů žáci nebudou vyhledávat aktivity, které jsou úzce spojené s rizikovým chováním.

Musí se zabezpečit bezdrogové prostředí ve škole a ve spolupráci s policií kontrolovat prodej cigaret a alkoholu nezletilým žákům v přílehlých trafikách či restauracích. V případě výskytu rizikového chování zabezpečit spolupráci s výchovným poradcem, se školním psychologem, se školním metodikem prevence, popřípadě s jinými odborníky na rizikové chování. Taktéž zabezpečit vytvoření schránek důvěry, kde by měli žáci možnost anonymně poukázat na rizikové chování na škole nebo ve svém okolí, dále zajistit vzdělávání pedagogů v oblasti rizikového chování, spolupracovat s centry výchovné a psychologické prevence a s pedagogicko-psychologickými poradnami.

ZÁVĚR

Dospívání je náročným obdobím, žáci jsou velmi zranitelní, hledají svoji identitu, musí čelit novým zkušenostem, situacím a životním návykům. V tomto období se stává škola, školní prospěch, vztah se spolužáky a s učiteli výrazným zdrojem napětí, které může často vést k rizikovému chování. Životně důležité je zachytit již náznaky varovných signálů rizikového chování žáků a v tom případě ihned nalézt a aplikovat možnosti řešení. Nelze dovolit ignorovat závažnost výskytu rizikového chování, což potvrzují i výsledky praktické části této bakalářské práce. Z toho je patrné, že jednou z hlavních úloh školy musí být prevence neboli předcházení těmto nežádoucím jevům.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zmapovat možná psychosociální rizika u žáků na vybrané střední škole a navrhnout vhodná opatření ke snížení identifikovatelných psychosociálních rizik.

Práce byla rozdělena do tří částí, a to na teoretickou, empirickou a návrhovou. První z nich byla naplněna celkem čtyřmi kapitolami, v nichž se pozornost zaměřila na jednotlivá psychosociální rizika, vznik rizikového chování a blíže popisovala problematiku drogových závislostí. Základní myšlenkou teoretické části práce je zejména prolínání vlivu školy, ale také rodiny, vrstevníků a médií na rizikové chování dospívajících. Empirická část bakalářské práce byla zajištěna především prostřednictvím analýzy dat získaných z anonymního dotazníkového šetření. Bylo proto možno identifikovat jednotlivá psychosociální rizika ohrožující středoškolskou mládež, taktéž stanovit rozsah výskytu rizikového chování respondentů v oblastech, jako je závislost na sociálních sítích, závislost na alkoholu, cigaretách a jiných omamných látkách v souvislosti se zažívanou mírou stresu z různých zdrojů.

Průzkumné šetření bylo realizováno na střední škole na Uherskohradištsku na vzorku celkem 91 respondentů navštěvujících střední školu s třemi odlišnými studijními obory, a to prostřednictvím anonymního polostandardizovaného dotazníku. Z dosažených výsledků průzkumu bylo vycházeno při závěrečné formulaci návrhů a doporučení pro praxi. Studium problematiky rizikového chování a seznámení se s celou řadou psychosociálních rizik ve středoškolském prostředí přineslo zcela nové a zásadní informace. Bylo možno si uvědomit, jak je důležité se zamyslet, zejména v dnešní uspěchané době, nad otázkami významu prevence rizikového chování, smysluplného trávení volného času dospívajících,

důležitosti zdravého školního prostředí nebo pochopení různorodých faktorů, které mohou mít vliv na nezdravý a nepřírozený vývoj středoškolské mládeže.

Závěrem lze proto konstatovat, že vybrané žáky z oslovené střední školy na Uherskohradištsku ohrožuje především závislost na sociálních sítích, jako je Instagram, Snapchat a TikTok. Jsou také vystaveni rizikům vzniku drogové závislosti a alkoholismu. Žáci disponují nižšími znalostmi v oblasti první pomoci, což by se také mělo do budoucna změnit. S ohledem na výše uvedené skutečnosti je možné konstatovat, že byl hlavní cíl bakalářské práce naplněn, je však třeba podotknout, že s ohledem na oslovenou skupinu respondentů nelze závěry generalizovat na celou populaci žáků středních odborných škol. Proto se navržená opatření a doporučení, jak do budoucna zefektivnit systém práce s rizikovými žáky a jak na žáky preventivně působit (např. organizováním besed s městskými strážníky o problematice drog), vztahují jenom k této vybrané střední škole.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BĚLÍK, Václav; HOFERKOVÁ, Stanislava a KRAUS, Blahoslav a kol., 2017. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0599-1.

BLATNÝ, Marek; JELÍNEK, Martin a HRDLIČKA, Michal, 2022. Typologie antisociálního chování ve střední adolescenci a její vztah k užívání návykových látek. Online. *Česká a slovenská psychiatrie*. Roč. 112, č. 3, s. 107-113. Dostupné z: http://www.cspsychiatr.cz/dwnld/CSP_2016_3_107_113.pdf. [cit. 2024-03-10].

BLAŽEK, Petr; FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří, 2019. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2013-0.

BLINKA, Lukáš a kol., 2015. *Online závislosti: jednání jako droga? Online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-210-7975-5.

BOZZOLA, Elena; SPINA, Giulia; AGOSTINIANI, Rino; BARNI, Sarah a RUSSO, Rocco et al., 2022. The Use of Social Media in Children and Adolescents: Scoping Review on the Potential Risks. Online. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Vol. 19, Issue 16, doi: <https://doi.org/10.3390/ijerph19169960>. Dostupné z: <https://www.mdpi.com/1660-4601/19/16/9960>. [cit. 2023-12-13].

CLINE, Tony; GULLIFORD, Anthea a BIRCH, Susan, 2015. *Educational psychology topics in applied psychology*. 2nd ed. London: Taylor & Francis Group. ISBN 978-18-487-2331-3.

ČESKO, 2023. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003, o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>. [cit. 2024-01-07].

DOLEJŠ, Martin a OREL, Miroslav, 2017. *Rizikové chování u adolescentů a impulzivita jako prediktor tohoto chování*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5252-4.

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří, 2014. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5046-0.

HAMPLOVÁ, Lidmila, 2019. *Veřejné zdravotnictví a výchova ke zdraví*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0568-7.

JANOŠOVÁ, Pavlína, 2016. Adolescence. In: BLATNÝ, Marek (ed.). *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, s. 99-116. ISBN 978-80-246-3462-3.

JEDLIČKA, Richard a kol., 2015. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5447-5.

KALINA, Kamil a kol., 2015. *Klinická adiktologie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4331-8.

KOVAŘÍKOVÁ, Miroslava, 2020. *Krizové situace ve škole: bezpečnostní problematika ve školní praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2731-8.

KUKLA, Lubomír a kol., 2016. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3874-1.

MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ a kol., 2015. *Výchova ke zdraví*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5351-5.

MOLINARO, Sabrina; VICENTE, Julian; BENEDETTI, Elisa; CERRAI, Sonia a COLASANTE, Emanuela et al., 2019. *ESPAD Report 2019: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*. Online. Dostupné z: http://www.espad.org/sites/espad.org/files/2020.3878_EN_04.pdf. [cit. 2024-01-24].

MŠMT, 2019. *Národní strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027*. Online. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf. [cit. 2024-01-24].

NEŠPOR, Karel, 2018. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 5. rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1357-4.

NIELSEN SOBOTKOVÁ, Veronika a kol., 2014. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4042-3.

PAULÍK, Karel, 2017. *Psychologie lidské odolnosti*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5646-2.

REUTERS, 2015. Social Media Ban Experiment Reveals Facebook, Twitter Users Display Signs of Addiction. Online. *Foxnews.com*. Dostupné z: <https://www.foxnews.com/health/social-media-ban-experiment-reveals-facebook-twitter-users-display-signs-of-addiction>. [cit. 2024-01-07].

SKOPAL, Ondřej; DOLEJŠ, Martin a SUCHÁ, Jaroslava, 2014. *Vybrané osobnostní rysy a rizikové formy chování českých žáků a žákyň*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4223-5.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna a kol., 2014. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-210-7527-6.

VÁGNEROVÁ, Marie a LISÁ, Lidka, 2021. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 3. přeprac. a dopl. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4961-0.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2014. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0696-5.

VAVRYSOVÁ, Lucie, 2018. *Rizikové aktivity, depresivita a vybrané osobnostní rysy u českých adolescentů z dětských domovů se školou a z výchovných ústavů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5426-9.

VETEŠKA, Jaroslav a FISCHER, Slavomil, 2020. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0731-5.

ZEMANOVÁ, Vanda a DOLEJŠ, Martin, 2015. *Životní spokojenost, sebehodnocení a výskyt rizikového chování u klientů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4492-5.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AIDS	Syndrom získaného selhání imunity
AJ.	A jiné
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
IQOS	Bezkouřová cigareta, produkt společnosti Philips Morris
LSD	Dietylamid kyseliny lysergové = halucinogenní droga
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OPL	Omamné a psychotropní látky
SWOT	Silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby
TJ.	To je
TZN.	To znamená

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Prevalence užívání konopí mezi mládeží v Evropě	13
Obrázek 2: Jednotlivé typy drog dle míry jejich rizika	22
Obrázek 3: Grafické znázornění strategie střední školy na základě SWOT analýzy	28
Obrázek 4: Používání sociálních sítí respondenty	31
Obrázek 5: Doba respondentů strávená na sociálních sítích.....	32
Obrázek 6: Využívání sociálních sítí respondenty	32
Obrázek 7: Zjištění, zda respondenti prožívají v poslední době stres	33
Obrázek 8: Největší zdroje stresu respondentů.....	34
Obrázek 9: Zjištění, zda respondenti kouří	34
Obrázek 10: Zjištění, jaké druhy cigaret respondenti kouří.....	35
Obrázek 11: Znalost respondentů o existenci jednotlivých druhů drog	36
Obrázek 12: Osobní zkušenost respondentů s jednotlivými druhy drog	37
Obrázek 13: Dostupnost návykových látek z hlediska respondentů.....	37
Obrázek 14: Frekvence užívání drog respondenty	38
Obrázek 15: Zjištění, zda respondenti berou KRATOM.....	39
Obrázek 16: Dostupnost drogy KRATOM z hlediska respondentů	39
Obrázek 17: Důvody užívání drog respondenty	40
Obrázek 18: Znalost respondentů týkající se legálních drog v České republice	41
Obrázek 19: Znalost respondentů ohledně rozdílů mezi legálními a nelegálními drogami	41
Obrázek 20: Frekvence požívání alkoholu mezi respondenty	42
Obrázek 21: Zjištění, jaký alkohol respondenti vyhledávají	43
Obrázek 22: Zjištění, zda byli respondenti řádně proškoleni BOZP v tělesné výchově vyučujícími	43
Obrázek 23: Zjištění, zda byli respondenti řádně proškoleni před nástupem na praxi	44
Obrázek 24: Zjištění, zda jsou dle respondentů používány ochranné pomůcky.....	44
Obrázek 25: Zjištění, zda jsou dle respondentů používané ochranné pomůcky funkční.....	45
Obrázek 26: Místo, kde se respondentům stal pracovní úraz	45
Obrázek 27: Zjištění, zda respondenti vědí jak postupovat v případě pracovního úrazu	46
Obrázek 28: Zjištění, zda respondenti vědí jakým krokem začíná první pomoc.....	46

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Výskyt antisociálního chování mezi adolescenty z hlediska pohlaví.....	14
Tabulka 2: Identifikované parametry ve SWOT analýze	25
Tabulka 3: Vyhodnocení SWOT analýzy	27

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník pro žáky základní školy

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO ŽÁKY STŘEDNÍ ŠKOLY

1. Jsem

- a) Žena
- b) Muž
- c) Neuvedeno

2. Věk

- a) 15-17 let
- b) 18-20 let

3. Studuji na škole:

- a) Obor 1
- b) Obor 2
- c) Obor 3

4. Jaké sociální sítě používáte?

- a) Facebook
- b) Instagram
- c) Snapchat
- d) Tik Tok
- e) Herohero
- f) LinkedIn

5. Kolik času strávíte na sociálních sítích?

- a) Do 1 hodiny denně
- b) 1-3 hodiny denně
- c) 3-5 hodin denně
- d) 5 a více hodin denně

6. K čemu využíváte sociální sítě nejčastěji?

- a) Komunikace s kamarády
- b) Vyhledávání informací
- c) Zábava
- d) Jen tak – relaxace

7. Jak je subjektivně prožívaný stres velký. Máte v poslední době pocit, že žijete ve stresu?

- a) Ano, často zažívám silný stres
- b) Ano, ale stres ještě zvládám
- c) Ano, ale stres je přiměřený mé životní situaci
- d) Ne, necítím se být ve stresu

8. Co je pro vás největším zdrojem stresu?

- a) Zažívám stres ve škole i v osobním životě
- b) Zažívám stres ve školním prostředí
- c) Zažívám stres v osobním životě
- d) Nestresuji se

9. Kouříte?

- a) Ano
- b) Ne

10. Pokud ano, co:

- a) Nikotinové cigarety
- b) Bez nikotinové cigarety
- c) IQOS
- d) Vapoo – nebo jiné ovocné e-cigarety

11. Zakroužkujete drogy, o kterých víte, že existují.

- a) LSD
- b) Marihuana
- c) Psilocybin
- d) Kratom

- e) Efedrin
- f) Kodein
- g) Čaras
- h) Braun
- i) Jiné

12. S kterými návykovými látkami máte osobní zkušenosti?

- a) LSD
- b) Marihuana
- c) Psilocybin
- d) Kratom
- e) Efedrin
- f) Kodein
- g) Čaras
- h) Braun
- i) Jiné

13. Jsou pro Vás dané návykové látky, které chcete získat, dostupné?

- a) 1 – jsou těžce velmi obtížně sehnatelné
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5 – jsou lehce velmi snadno sehnatelné

14. Jaká je frekvence užívání návykové látky?

- a) Denně
- b) Alespoň 1x týdně
- c) Alespoň 2x měsíčně
- d) Méně než 1x za měsíc
- e) Neberu žádné návykové látky

15. Berete KRATOM?

- a) Ano, pravidelně
- b) Ano, zkoušel/a jsem to
- c) Ne

16. Jak dostupná je pro Vás droga KRATOM?

- a) 1 – jsou těžce sehnatelné
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5 – jsou lehce sehnatelné

17. Drogy užíváte kvůli:

- a) Společnosti
- b) Stresu
- c) Chutná mi to
- d) Jiný důvod

18. Označte, co patří mezi legální drogy v České republice?

- a) Konopí, alkohol, tabák
- b) Alkohol, tabák, cigarety
- c) Cigarety, tabák, pervitin

19. Víte, jaký je rozdíl mezi legálními a nelegálními drogami?

- a) Legální drogy jsou méně nebezpečné
- b) U nelegálních drog se dá hůře předpokládat dopad, který budou mít na tělo uživatele
- c) Legální drogy jsou státem tolerovány, nelegální drogy tolerovány nejsou

20. Jak často pijete alkohol?

- a) Denně
- b) Alespoň 1x týdně
- c) Alespoň 2x měsíčně
- d) Méně než 1x za měsíc
- e) nepiji vůbec alkohol

21. Jaký alkohol vyhledáváte?

- a) Pivo
- b) Víno
- c) Tvrdý alkohol
- d) Nepiji žádný alkohol

22. Byli jste řádně proškoleni o BOZP v tělesné výchově Vašim vyučujícím?

- a) Ano
- b) Pouze okrajově, mohli/měli bychom být více proškoleni
- c) Ne

23. Byli jste před nástupem na praxe dostatečně proškoleni? (Obor 3 = nemocnice, Obor 2 = stravovací úseky, Obor 1 = školní praxe)

- a) Ano
- b) Pouze okrajově, mohli bychom být více proškoleni
- c) Ne

24. Jsou používány ochranné pomůcky?

- a) Ano
- b) Ne

25. A jsou funkční?

- a) Ano
- b) Ne

26. Pokud jste měli pracovní úraz, bylo to:

- a) V prostorech školy
- b) Na praxích
- c) Ještě jsem neměl/a pracovní úraz

27. Jak budete postupovat, pokud se stane pracovní úraz?

- a) Sdělím svůj úraz spolužákovi
- b) Ihned nahlásím úraz učiteli, i kdyby to nemělo žádné následky
- c) Nikomu to neřeknu. Pokud by mi nebylo dobře, zajdu si ráno k lékaři.

28. Víte, kterým krokem začíná první pomoc?

- a) Zavolám na tísňovou linku 155
- b) Kontrolou osobního bezpečí a nebezpečí pro okolí
- c) Rychlou zástavou krve
- d) Zavoláme na tísňovou linku 112